

Gemeenteraadsverkiezing
Woensdag 18 maart 2026

Lijst 1
LANSINGERLAND
Dé lokale partij
LIJST 1
WIJLANSINGERLAND.NL

Lijst 2
LEEFBAAR38
EIGEN INWONERS OP ÉÉN
LIJST 2
Stemmetje38.nl

Lijst 3
CDA
Thuis in Lansingerland

Lijst 4
Kies
VVD
Lansingerland

Lijst 5
KIES VOOR
GROEN LINKS
PvdA

Lijst 6
Stem
D66
lansingerland

Lijst 7
Lijst 7
Staat op voor Lansingerland
ChristenUnie

Lijst 8
NIEUW GELUID
SAMEN VOORUIT
STEM Volt

 Dit is een publieke informatievoorziening in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen. Meer informatie op www.lansingerland.nl

GEMEENTE
Lansingerland

Lansingerland –
Koers houden en keuzes maken
Ambtelijk Formatiedossier 2026

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Leeswijzer	4
3.	Bestuursperiode 2022 - 2026	5
4.	Politieke context op internationaal en nationaal niveau	7
5.	Positie van Lansingerland in vier thema's	9
6.	Van visie en ontwikkeling naar hoe geven we dat vorm in Lansingerland	13
7.	Randvoorwaarde: stevige organisatie(ontwikkeling)	15
8.	Omgevingsvisie 2.0	17
8.1	Wonen: een plek voor iedereen	17
8.2	Mobiliteit	19
8.3	Energietransitie en circulaire economie	23
8.4	Kwaliteit van de leefomgeving	25
8.5	Economie	27
8.6	Lansingerland: Home of Horti Science	28
9.	Samenlevingsvisie	31
9.1	Kansrijk opgroeien	31
9.2	Grip op het leven	34
9.3	Vitaal en waardig ouder worden	36
9.4	Leefbare en veilige wijken	38
9.5	Doorontwikkeling van het lokale team	40
9.6	Dienstverlening	43
10	Organisatiebrede bedrijfsvoering	45
10.1	Sterke Organisatie voor een sterke gemeente	45
10.2	Concernbrede kwaliteitsverbetering/Bestuurlijke verantwoordelijkheid	47
10.3	Versterken van samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en partners (burgerparticipatie)	49
10.4	I-visie	51
11.	Financiële opgave	53

1. Inleiding

Voor u ligt het Ambtelijk Formatiedossier 2026 Deel 1. Dit dossier geeft inzicht in maatschappelijke trends en ontwikkelingen, implicaties voor de strategische opgaven en de bijbehorende bestuurlijke vraagstukken. Dit formatiedossier is een naslagwerk voor de raadsfracties en de formateur.

Het formatiedossier heeft geen formele bestuurlijke status; het betreft een ambtelijk stuk met de bedoeling de formatiegesprekken te faciliteren. Vier jaar geleden (2022) stelden we voor het eerst het Ambtelijk Formatiedossier op. Dit is door de huidige raad goed ontvangen. Daarom presenteren we u dit jaar graag weer zo'n dossier.

Doel van het Ambtelijk Formatiedossier:

We **informer**en over de lange termijnkoers van de gemeente en de organisatie (de inhoudelijke opgaven en ambities, inclusief randvoorwaarden) en we **agenderen een aantal vraagstukken en keuzes**. Het is aan het nieuwe bestuur om daar uitspraken over te doen.

2. Leeswijzer

Dit Ambtelijk Formatiedossier Deel 1 is opgedeeld in 3 delen.

Deel A: Lansingerland - Koers houden en keuzes maken

Hier leest u de maatschappelijke ontwikkelingen en voor welke opgaven en keuzes we staan. Vanuit onze ruimtelijke en sociaal-demografische aspecten beschrijven we de context. We schetsen trends en ontwikkelingen, de maatschappelijke vraagstukken daarbij en de positie van de overheid daarin. We schetsen wat dit vraagt van de ambtelijke organisatie en wat randvoorwaardelijk nodig is om de ambities en keuzes te realiseren en toekomstbestendig te zijn. We beschrijven vier hoofdthema's die de komende vier jaar aandacht verdienen. In deel 2 van het Ambtelijk Formatiedossier (voor de formerende partijen) werken we deze hoofdthema's uit in prioriteiten en randvoorwaarden.

Deel B: Strategische opgaven en inhoudelijke ambities

Hier leest u 'waar we naartoe gaan' (de opgaven) en het 'hoe we daar naartoe gaan' oftewel de ambities binnen de inhoudelijke opgaven. Dit in het licht van de Omgevingsvisie 2.0, de Samenlevingsvisie en de Organisatievisie. De organisatie geeft vanuit het ambtelijke advies aan waar en hoe binnen de gebaande paden (zoals wetgeving en vastgestelde visies) keuzes of koerswijzigingen zijn te overwegen. Niet alle ambities die hier worden omschreven zijn nog mogelijk. Daarom moeten er fundamentele keuzes worden gemaakt. In Deel 2 van het Ambtelijk Formatiedossier gaan we hier verder op in.

Deel C: Randvoorwaarden voor de inhoudelijke ambities

Hier leest u 'wat daarvoor nodig is' op het gebied van financiële opgaven, digitalisering, (veilige) informatievoorziening en organisatieontwikkeling. We vragen hier aandacht voor bestuurlijke verantwoordelijkheid die verder gaat dan de inhoudelijke opgaven.

Deel A: Lansingerland - Koers houden en keuzes maken

3. Bestuursperiode 2022 - 2026

De ontwikkelingen in de wereld, landelijk en lokaal gaan snel. Lansingerland groeit en is ambitieus. De afgelopen jaren groeiden we uit tot een gemeente met ruim 67.000 inwoners begin 2026. We zetten een koers uit met de Omgevingsvisie 2.0 en de Samenlevingsvisie. Tegelijkertijd hebben we te maken met schaarste in middelen, mensen en ruimte. Dit vraagt om fundamentele keuzes.

Afgelopen bestuursperiode stond in het teken van visie- en beleidsvorming en uitvoering om deze groei mogelijk te blijven maken. De Samenlevingsvisie (2023) en Omgevingsvisie 2.0 (2025) zijn vastgesteld. Voor de uitvoering van de Omgevingsvisie hebben we grote stappen gezet met de woningbouwopgave.

In Wilderszijde zijn inmiddels de eerste huizen opgeleverd en is de ontwikkeling van de rest van de wijk in volle gang. Bovendien hebben we de belangrijke randvoorwaarden voor onze grote woningbouwlocaties op orde gebracht. We gaan aan de slag met Bleizo en pakken de N209 aan, met financiële steun van het Rijk en de Provincie Zuid-Holland.

Ook kwamen er afgelopen bestuursperiode onvoorziene opgaven bij. Lansingerland bewoog hierin mee en nam hierin verantwoordelijkheid. We realiseerden bijvoorbeeld Langdurige opvang voor Oekraïners (LOO), namen maatregelen tegen energiearmoede en sloten een Bestuursovereenkomst met de Provincie Zuid-Holland.

Binnen de Samenlevingsvisie hebben we de afgelopen periode ook gewerkt aan het meegroeien met onze veranderende demografie. De raad heeft de koers vastgelegd in vier beleidsplannen. We verstevigden de sociale basis voor onze jeugd met onder meer de inzet van de Jeugdcoach op school (JOS) en de praktijkondersteuner bij de huisarts (POH Jeugd-GGZ). We hebben ingezet op een vitale samenleving met de acties in het werkprogramma Vitaliteit, omdat de inzet op gezondheid steeds belangrijker wordt vanwege de dubbele vergrijzing waar we mee te maken hebben. Ook anticiperen we op de groei van onze gemeente door het ontwikkelen van een normenkader voor maatschappelijke voorzieningen.

Het voorzieningenniveau in Lansingerland is hoog en daarnaast is Lansingerland de best scorende gemeente op sociaaleconomisch vlak in Nederland (AD, 18-11-2025). In 2023 hoorde het aandeel huishoudens met lage inkomens bij de laagste vijf gemeentes van Nederland. We zijn een hoge standaard gewend op leefkwaliteit en buitenruimte binnen de gemeente.

Deze hoge standaard kost geld en capaciteit (zoals kosten voor onderhoud). Deze welvaartstatus moet bekeken worden in relatie tot de lage algemene uitkering en het

lage OZB-tarief in onze gemeente. Staat deze OZB-bijdrage in verhouding tot het voorzieningen- en welvaartsniveau? Zonder expliciete keuzes over de dekking staat het hoge voorzieningenniveau onder druk en kunnen we dit in de toekomst niet meer waarborgen.

4. Politieke context op internationaal en nationaal niveau

Internationale en landelijke trends hebben een lokale uitwerking en bepalen zo de opgaven en ambities van onze gemeente. Veel van onze opgaven zijn nauw verbonden aan een nationale of internationale context. Denk bijvoorbeeld aan het de gevolgen van de crisis in het Midden-Oosten op mondiaal niveau of de landelijke woningbouwopgave.

Veranderende samenleving

De wereld verandert snel en is steeds onvoorspelbaarder. Ook Lansingerland groeit en ontwikkelt op alle fronten. Demografische, technologische, ecologische, geopolitieke en maatschappelijke ontwikkelingen die op ons afkomen zijn van invloed op onze organisatie en het werk dat we afleveren. Dit biedt kansen, maar kan ook hogere eisen stellen. Vergrijzing, de woningbouwopgave, bereikbaarheid, een andere samenstelling van de beroepsbevolking, diversiteit en inclusie, (cyber)weerbaarheid en digitalisering zijn belangrijke, grote ontwikkelingen. Deze veranderingen vragen om een (lokale) overheid die hier actief op anticipeert vanuit het perspectief voor de middellange termijn. Ontwikkelingen buiten onze gemeentegrenzen hebben lokale uitwerking

Geopolitieke onzekerheid

De wereld zoals we die kennen is aan het veranderen. Wereldwijd zien we de terugkeer van de machtspolitiek en wordt de internationale waardengemeenschap op de proef gesteld. De Russische inval in Oekraïne heeft oorlog teruggebracht naar het Europese continent. De gevolgen van de Amerikaans-Israëlische aanval op Iran zijn onvoorspelbaar. De vanzelfsprekendheid van de Trans-Atlantische samenwerking (NAVO) staat onder druk.

Het besef dat Europa minder afhankelijk moet worden van met name China en de Verenigde Staten wordt steeds duidelijker. Met het omarmen van het rapport van oud-voorzitter van de Europese Centrale Bank Mario Draghi en de doorvertaling daarvan in het Nederlandse rapport Wennink wordt een koers uitgezet voor Europa en Nederland. Ook Lansingerland heeft hierin een rol te spelen. Met name de focus op strategische onafhankelijkheid, de energietransitie en de inzet op het dichten van de innovatiekloof hebben directe raakvlakken met het Horti Science District in Lansingerland.

De toenemende geopolitieke dreiging heeft gevolgen voor de economie en veiligheid en dat kan direct gevolgen hebben voor onze inwoners. We moeten daarom inzetten op weerbaarheid in de breedste zin van het woord: financieel, fysiek en digitaal.

De toenemende rol van de Rijksoverheid

Gemeenten maken onderdeel uit van het samenspel van de overheidslagen in het huis van Thorbecke. De afgelopen jaren hebben we gezien dat er vanuit de Rijksoverheid meer taken op ons afkomen, maar dat we minder beleidsvrijheid en financiële middelen krijgen. Dit zet de financiële slagkracht en uitvoeringscapaciteit onder druk.

Er is een sterke wederzijdse afhankelijkheid tussen de bestuurslagen, maar ook toenemende onvoorspelbaarheid. Tegelijkertijd vraagt de wederzijdse afhankelijkheid van ons als lokale overheid dat wij zelf positie innemen in vraagstukken en daarbij goed en zorgvuldig schakelen met partners. Dat we samenwerken met andere bestuurslagen, met ondernemers, het onderwijsveld, met verenigingen en alle andere partijen in het

maatschappelijke middenveld om daarmee aan (bestuurs)kracht te winnen. Ook richting de hogere overheden. Dit vraagt een lange termijnfocus en een open houding.

In het ruimtelijk domein zien we dat het Rijk en de provincie steeds meer de regie naar zich toetrekken op de grote ruimtelijke thema's. De maakt dat veel ruimtelijke opgaven minder vrijblijvend worden en dat de beleids- en bewegingsvrijheid van de gemeente afneemt. Dit kan de realisatie van belangrijke projecten versnellen, maar maakt ook dat de bewegingsvrijheid van gemeenten afneemt.

Daarbij komt dat de centralisering in het ruimtelijk domein een goede regionale samenwerking met andere gemeenten steeds belangrijker maakt. Samen staan gemeenten sterker in het spel met het Rijk en de provincie. Het Rijk werkt steeds meer op het regionale schaalniveau. Voor Lansingerland is de samenwerking in de NOVEX Zuidelijke Randstad hier het belangrijkste voorbeeld van. Hier zitten wij direct aan tafel met het Rijk en de provincie om afspraken te maken over de grote ruimtelijke opgaven die verbonden zijn aan de verstedelijkingsopgave van de regio.

Met de in 2024 in werking getreden Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) hebben gemeente een nieuwe taak gekregen voor het realiseren van asielopvang. Dit vraagt om het zorgvuldig inpassen van deze taak in onze gemeentelijke structuur: zowel ruimtelijk als maatschappelijk.

Daarnaast voert de landelijke overheid ook in het sociaal domein actief beleid, zoals de Hervormingsagenda Jeugd. Voor onze gemeente betekent dit onder meer dat wij inzetten op de doorontwikkeling van ons lokale team. Het lokale team vormt, voor het sociaal domein, de toegang voor onze inwoners tot hulp en ondersteuning. Deze doorontwikkeling realiseren we de komende raadsperiode.

Onlangs werd het coalitieakkoord 'Aan de slag' gepresenteerd door de minderheidscoalitie van D66, VDD en CDA. Om ook daadwerkelijk aan de slag te kunnen zal het kabinet meer dan ooit de samenwerking aan moeten gaan met de oppositie in de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. Dit maakt het kabinetsbeleid onvoorspelbaarder dan voorheen. Dit terwijl er veel werk te wachten staat voor het Rijk, de provincie en de gemeenten. We moeten omgaan met onvoorspelbaarheid, de ontwikkelingen nauwgezet volgen en goed inspelen op de kansen en risico's die zich voordoen.

5. Positie van Lansingerland in vier thema's

Inleiding

Lansingerland pakt een steeds grotere positie in de regio en we zoeken samenwerkingen op met partners in de regio, zoals bijvoorbeeld op het gebied van ondermijnende criminaliteit. De sleutel tot succes is effectief reageren op ontwikkelingen: vanuit het toekomstperspectief wendbaar en weerbaar zijn en inspelen op een voortdurende veranderende wens van de omgeving. In de ontwikkelingen die we om ons heen zien kunnen we - vaak in samenwerking met andere lokale overheden - ook een stevige eigen positie pakken. Deelname aan samenwerkingsgremia zoals de M50 of VNG-commissies heeft daarom voor Lansingerland een toegevoegde waarde.

Van lokale overheden wordt - naast hun reguliere wettelijke taken - veel gevraagd. Denk hierbij aan het oplossen van de wooncrisis, de belangrijke rol in de energietransitie in tijden van een steeds nijpender probleem met netcongestie, of het bijdragen aan (nood)opvang voor asielzoekers, statushouders of Oekraïners. De Omgevingswet is ingevoerd, de gevolgen en uitwerkingen hiervan hebben effect op de fysieke leefomgeving (hoe bestemmen we de beperkte ruimte die we hebben?). Ook heeft Lansingerland een rol in de weerbaarheid. Dat gaat van het op orde hebben van onze eigen organisatie en zorgdragen voor het doorlopen van essentiële processen bij crises tot de regionale samenwerking in de Veiligheidsregio.

Thema's in Lansingerland

Voor de komende jaren verwachten we dat vier thema's een hoofdrol gaan spelen in onze gemeente.

- Omgaan met groeiende schaarste; koers houden en keuzes maken

De afgelopen jaren hebben we moeten leren omgaan met toenemende onzekerheid. De coronacrisis, de oorlog in Oekraïne en de geopolitieke dynamiek hebben duidelijk gemaakt dat de wereld complex en onvoorspelbaar is. Daarnaast kwamen er in de vorige collegeperiode grote uitdagingen bij zoals de Omgevingswet, Spreidingswet, Klimaatwet en regelgeving rondom rechtmatigheid en informatieveiligheid.

We worden geconfronteerd met sterk toenemende schaarste op bijna alle terreinen. Er is een schaarste aan financiële middelen, ruimte, woningen, stikstofruimte, netcapaciteit, capaciteit op de weg, capaciteit in het riool, personeel en uitvoeringskracht. Deze schaarste zet de haalbaarheid van grote maatschappelijke opgaven onder druk.

In een periode van schaarste is het van belang dat we koers houden en ook keuzes maken. Lansingerland heeft een duidelijke visie voor de toekomst. De Samenlevingsvisie en de Omgevingsvisie bieden ons een scherp kompas. Tegelijkertijd moeten we onder ogen zien dat niet alles (meer) kan. Omgaan met deze schaarste betekent dat u en het nieuwe gemeentebestuur prioriteiten gaan stellen en keuzes gaan maken; fundamentele keuzes. Het gaat om keuzes die de groei van het aantal inwoners in goede banen leiden, keuzes over het realiseren van ambities die het Lansingerland van morgen vormen en uiteindelijk ook over het ambitieniveau dat we kunnen uitvoeren.

Met de Samenlevingsvisie en Omgevingsvisie als kompas en duidelijke keuzes, werken we toe naar een langdurig evenwichtige financiële balans om klaar te zijn voor de toekomst.

Zo zorgen we voor financiële rust en brengen we de taken en uitvoeringscapaciteit meer in balans.

- De woningbouwopgave leidt tot vraagstukken in alle domeinen

We zijn een ontwikkelgemeente en dat blijft de komende jaren zo. De woningnood in onze gemeente en regio is groot. Er is vooral een gebrek aan betaalbare woningen. Steeds minder mensen kunnen een betaalbaar huis vinden en jongeren blijven langer thuis wonen. De doorstroming op de huizenmarkt stukt omdat er weinig geschikte ouderenwoningen zijn. Daarnaast lopen we achter op onze taakstelling voor de huisvesting van statushouders.

Om deze woningnood te verlichten bouwen we de aankomende jaren veel nieuwe woningen: circa 11.000. Dat is bijna 50% boven op de bestaande woningvoorraad. Daarmee staat Lansingerland voor één van de grootste woningbouwopgaven van Nederland. Dit is een grote uitdaging, maar vooral ook een uitdaging van groot maatschappelijk belang.

Groei en ontwikkeling brengen uitdagingen met zich mee. Stijging van aantal woningen vraagt onder andere om meer maatschappelijke voorzieningen, meer energie, zorgt voor meer te onderhouden wegen en groen en leidt tot een autonome groei van (jeugd)zorgvraag en een stijging van het aantal uitkeringen. Ook onze wegen en het OV worden drukker, terwijl bereikbaarheid nu al onder druk staat. Tenslotte is toekomstbestendige woningbouw alleen mogelijk met een hoog ambitieniveau op het gebied van leefomgeving en gezondheid. Zo loopt de groei (en de uitdagingen daarvan) van Lansingerland als rode draad door onze gemeente heen, met gevolgen voor alle beleidsthema's, maar ook voor de organisatie die deze groei mogelijk moet maken en het groeiende inwoneraantal moet kunnen blijven bedienen.

De woningnood maakt dat we nu tempo moeten maken. Daarbij komt dat het Rijk en de provincie steeds meer de regie op de volkshuisvesting nemen. Dit brengt kansen voor financiering van bijvoorbeeld woningbouw en infrastructuur maar legt ook meer druk op het tempo en realisatie. Onze woningbouwlocaties zijn niet langer vrijblijvend. De met het Rijk gesloten woondeal en de verkregen subsidie voor de aanpak van de N209 maken dat we de aankomende raadsperiode moeten leveren. Voor 2030 moet de bouw van de locaties Merenweg, Wolfend en Driehoek Noordpolder zijn gestart en moet het omgevingsplan van Bleizo zijn vastgesteld.

Wanneer we gezamenlijk het tempo van planvorming en besluitvorming niet versnellen dan gaan we gestelde doelen niet halen en komen we afspraken niet na. Daar zijn financiële en bestuurlijke risico's aan verbonden. Een versnelling vraagt om een nieuwe innovatieve manier van samenwerking tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie met de woningbouwopgave als prioriteit.

- Toegang tot hulp en ondersteuning in aansluiting op de huidige samenleving

Gemeenten hebben een belangrijke - en wettelijk verankerde - taak in het sociaal domein om hulp en ondersteuning laagdrempelig en toegankelijk te maken. Daarom hebben gemeenten de opgave om periodiek hun beleid en uitvoering bij te stellen naar wat nodig is voor de inwoners van nu en morgen. Het lokale team gaat over de toegang tot het sociaal domein en de hulp en ondersteuning die we lokaal vanuit het team aanbieden: de Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

en de Wet inburgering. In 2026 werkt de gemeente Lansingerland verder aan de doorontwikkeling van het lokale team op basis van de eind 2025 vastgestelde uitgangspunten.

Met het lokale team zorgen we voor een laagdrempelige toegang tot hulp en ondersteuning in het sociaal domein. Het lokale team zorgt voor casusregie, ook bij onveiligheid en zorgt dat hulp en ondersteuning zoveel mogelijk lokaal wordt ingezet. De inzet van het lokale team zorgt ervoor dat inwoners die hulp en ondersteuning nodig hebben, deze krijgen. Dit geldt bijvoorbeeld voor kinderen die opgroeien in onveiligheid, inwoners die te maken krijgen met schulden en ouderen die ondersteuning nodig hebben om eigen regie te behouden. De komende periode is het de opgave om de inrichting van het lokale team toekomstbestendig vorm te geven, inclusief de benodigde digitalisering.

We zetten deze doorontwikkeling in, omdat we zien dat een transitie van onze lokale sociale infrastructuur nodig is. De urgentie bestaat uit een toenemende en veranderende vraag naar hulp en ondersteuning bij onze inwoners en gemeentefinanciën die onder druk staan. Deze ontwikkelingen leggen druk op onze lokale sociale infrastructuur en de hulp en ondersteuning die we in het sociaal domein inzetten. Met de doorontwikkeling beogen we daarom een toekomstbestendige lokaal ingerichte dienstverlening voor onze inwoners, die we vanuit onze gemeentelijke, wettelijk verankerde taken in het sociaal domein inrichten.

- Digitalisering vraagt om anders doen, denken en organiseren

Alle opgaven vanuit de omgevingsvisie en de samenlevingsvisie kunnen een versnelling krijgen door het anders te organiseren, doen en denken. Door het toepassen van nieuwe technologie kan de krapte en schaarste opgevangen worden zodat we hetzelfde of meer kunnen doen. De wereld digitaliseert, ook Lansingerland. Technologische vernieuwing zorgt dat publieke dienstverlening slimmer, sneller en toegankelijker kan en tegelijkertijd veiliger, inclusiever en persoonlijker. De organisatie kan door digitalisering van taken en processen efficiënter en sneller werken.

Ontwikkelingen op gebied van technologie gaan snel. Kunstmatige Intelligentie is de belangrijkste motor achter nieuwe toepassingen. Technologische vernieuwing zorgt dat publieke dienstverlening slimmer, sneller en toegankelijker kan, en gelijktijdig veiliger, inclusiever en persoonlijker. De huidige en toekomstige digitale ontwikkelingen hebben grote impact op het leven binnen en buiten het gemeentehuis. Standaardwerk wordt steeds meer gedigitaliseerd. We staan daarbij aan het begin van een ontwikkeling waarin we stap voor stap anders gaan werken; slimmer, eenvoudiger en met meer ondersteuning vanuit technologie. Dit vraagt ontwikkeling van personeel en wellicht ook om ander soort functies. Daarmee vraagt dit ook om een investering op het brede gebied van digitalisering om klaar te zijn om de ambities te realiseren, passend bij de huidige ontwikkelingen in de wereld en passend bij die gemeente die we in de toekomst willen zijn.

Bij het oplossen van maatschappelijke opgaven zoals de woonopgave, energietransitie en bestaanszekerheid speelt informatietechnologie een prominente rol. Dit geldt voor het inzichtelijk maken van de problematiek door data-analyses, monitoring en bijsturing door middel van datagedreven werken. Ook helpt technologie bij het aandragen en onderzoeken van alternatieven, waar bijvoorbeeld kunstmatige intelligentie voor

inzetbaar is. Deze technologie is dienstbaar aan organisatie en medewerkers en versterkt de kwaliteit van advisering en besluitvorming.

6. Van visie en ontwikkeling naar hoe geven we dat vorm in Lansingerland

Inleiding

Het college en de raad zetten afgelopen bestuursperiode veel stappen op het gebied van visie- en beleidsvorming. De Omgevingsvisie 2.0 en Samenlevingsvisie zijn vastgesteld. De organisatie moet mee ontwikkelen op de gevraagde ambities en op alle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering om nu en in de toekomst goed uitvoering te geven aan de opgaven uit de Omgevingsvisie en Samenlevingsvisie.

De Omgevingsvisie 2.0 en de Samenlevingsvisie vormen het overkoepelende kader voor de inhoudelijke en strategische ambities van onze gemeente. Daarom is het van belang dat de visies op elkaar aansluiten, elkaars verlengstukken zijn richting hetzelfde doel: brede welvaart in onze gemeente en onze krachtige samenleving behouden. Dat vraagt een integrale aanpak binnen de organisatie. En gerichte keuzes op de te realiseren impact.

Omgevingsvisie 2.0

In de Omgevingsvisie 2.0 is de strategische koers voor Lansingerland tot 2050 met betrekking tot de fysieke leefomgeving beschreven. Daarmee dient de Omgevingsvisie 2.0 een aantal functies:

- A. Als afwegingskader. De eerste functie is de beoordeling van initiatieven. Het gemeentebestuur beoordeelt of initiatieven die niet toelaatbaar zijn op grond van het omgevingsplan wel passen in de omgevingsvisie.
- B. Als aanjager voor initiatieven. De tweede functie van de omgevingsvisie is die van stimuleringskader voor wenselijke ontwikkelingen (uitnodigingsplanologie). De omgevingsvisie kan een aanzet zijn voor partijen en burgers om bepaalde initiatieven te ontwikkelen die aansluiten bij de wensen, doelen en ambities van de omgevingsvisie.
- C. Als basis voor de omgevingsprogramma's waarin de doelen en ambities concreet worden uitgewerkt naar acties en maatregelen die hieraan uitvoering geven (van het 'wat' naar het 'hoe').

De basisindeling van de Omgevingsvisie is in drie pijlers, te weten:

- I. Verbonden in de metropool;
- II. Vindingrijk en ondernemend;
- III. Gezond samen leven.

Binnen deze pijlers vormen zes thema's een rode draad in de Omgevingsvisie 2.0. Deze thema's zijn ondergebracht in omgevingsprogramma's die in de komende raadsperiode opgesteld worden. Deze zes thema's zijn:

1. Wonen
2. Mobiliteit
3. Energietransitie en Circulaire economie
4. Kwaliteit en leefomgeving
5. Economie
6. Horti Science

Hoewel de Omgevingsvisie gaat over de ruimtelijke en fysieke leefomgeving zijn er veel relaties met de samenleving. Denk bijvoorbeeld aan maatschappelijke voorzieningen, gezondheid en bewegen, het langer zelfstandig wonen van ouderen of een openbare ruimte die is afgestemd op minder-validen. Deze voorbeelden hebben allemaal impact op de fysieke leefomgeving. In de uitwerking en uitvoering van onze 'parapluisies' stemmen we de maatschappelijke en fysieke invalshoeken op elkaar af (de 'overlap'), zodat onze twee parapluisies samen ons gemeentelijk kader vormen voor alle beleidsinitiatieven.

Samenlevingsvisie

Met de Samenlevingsvisie legden we een koers vast voor de lange termijn. De Samenlevingsvisie is onze visie op onze bijdrage aan een krachtige, vitale samenleving voor Lansingerland. De visie is in 2023 vastgesteld door de gemeenteraad en is geëvalueerd aan het einde van de raadsperiode. Deze evaluatie vindt u terug in het overdrachtdossier. Deze evaluatie biedt een basis voor bijstelling van de visie in de nieuwe raadsperiode.

Samenlevingsvisie biedt een kompas bij de opgaven waar we voor staan

De Samenlevingsvisie biedt een kompas waarmee we de koers kunnen bepalen voor onze bijdrage aan de vraagstukken in de samenleving. De komende jaren ligt de focus op bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid van onze inwoners en op veiligheid en leefbaarheid in onze wijken. Dat doen we op het brede terrein van samenleving, maar ook in samenhang met de ruimtelijke opgaven en samen met onze netwerkpartners.

Samenlevingsvisie is uitgewerkt in vier beleidsplannen

De Samenlevingsvisie is uitgewerkt in vier beleidsplannen, die de gemeenteraad vaststelde. De focus van de beleidsplannen zijn de opgaven van onze gemeente, daarom zijn het integrale beleidsplannen waarin de raad over wettelijke kaders heen de prioriteiten aangeeft. Het gaat om:

- *Integraal Veiligheidsbeleid (IVB)* voor de opgave Leefbaarheid & Veiligheid
- *Kansrijk opgroeien* voor de opgave Jeugd
- *Grip op het leven* voor de opgave Volwassenen
- *Vitaal en waardig ouder worden* voor de opgave Ouderen

In werkprogramma's en uitvoeringsplannen legt het college vast hoe uitvoering wordt gegeven aan de prioriteiten uit de beleidsplannen. Jaarlijks ontvangt de raad de Monitor Samenlevingsvisie waarin het college aangeeft hoe de uitvoering van het beleid verloopt.

7. Randvoorwaarde: stevige organisatie(ontwikkeling)

Een passende organisatie en werkwijze die aansluit bij de ambities en organisatie van de toekomst

Om als organisatie resultaten te halen op de thema's genoemd in hoofdstuk 5 zal de organisatie zich ook continu moeten aanpassen. Het is voor de organisatie van belang om de ambities te kunnen realiseren, de fundamentele keuzes te kunnen waarborgen en de ontwikkelingen om ons heen te kunnen volgen. Dit vraagt wat van de organisatie en de mensen die er werken. Om effectief te blijven opereren in een steeds veranderende omgeving, moeten we als organisatie wendbaar én flexibel zijn. Denk aan een ondersteunende organisatiestructuur, meervoudig sturen, leiderschaps-, team-, en medewerkersontwikkeling en het integraal (samen)werken. Ons doel blijft hetzelfde, maar de weg ernaartoe vraagt om aanpassingsvermogen en durf om waar nodig bij te sturen.

Gemeente Lansingerland is meer dan een gemeentehuis; we staan midden in de samenleving. Inwoners, stakeholders en ambtenaren dragen allemaal bij, ieder op hun eigen manier. We bewegen ons midden in de maatschappij, waarbij we bureaucratie verminderen en onze energie richten op wat er echt toe doet: de inwoner, ondernemers, onze partners en ons gezamenlijke doel. We geven ruimte aan inwoners en lokale partners om actief mee te bouwen aan hun eigen leefomgeving. Dit vraagt om loslaten en vertrouwen, waarbij we minder controleren en meer ondersteunen. De maatschappij is steeds meer netwerk-georiënteerd en vraagt van ons dat ook te zijn. Netwerken en participeren bepalen steeds meer het bestaansrecht van de gemeente. De organisatie werkt dus nauw samen met inwoners, ondernemers, organisaties en partners. Iedereen draagt daaraan bij op zijn eigen manier. Dit vraagt van de organisatie aanpassing van de rol per situatie, om leiderschap en om slimme (digitale) tools om het werk te verbeteren en flexibel te blijven.

De krapte op de arbeidsmarkt is hierbij een belangrijk aandachtspunt. We hebben veel ambities en veel opgaven, maar om dit voor elkaar te krijgen is het ook belangrijk dat we voldoende capaciteit en kennis in huis hebben. In deze tijden van een krappe arbeidsmarkt is dit een uitdaging, waarbij digitalisering ons in een krappe arbeidsmarkt kan helpen in het digitaliseren en automatiseren van eenvoudige en repeterende processen, zodat we de krapte op de arbeidsmarkt kunnen opvangen en ons kunnen richten op die werkzaamheden die echt het verschil kunnen maken in het realiseren van de belangrijkste maatschappelijke opgaven.

Wij zijn een ontwikkelgemeente en dat zie je terug in alles wat we doen. Onze cultuur staat voor groei en verbinding in elke fase van ieders carrière. We combineren een informeel, open karakter met professionaliteit. Medewerkers krijgen veel ruimte om zelf regie te pakken, binnen duidelijke kaders en waar leren en ontwikkelen belangrijke pijlers zijn.

Het bestuur stelt de kaders en biedt visie op de toekomst. De directie en leidinggevendenden maken de vertaling naar taken en projecten voor de organisatie, zodat we gezamenlijk de bestuurlijke ambities waarmaken. Het is belangrijk dat de organisatie in balans is qua ambities, capaciteit en kwaliteit. De organisatie werkt planmatig en budgetgericht met oog voor kansen om zaken efficiënter en slimmer op te pakken/te organiseren. De

organisatie werkt met duidelijke sturingslijnen en aan de voorkant helder geformuleerde opdrachten. Dit zorgt voor de benodigde focus in het werk.

We realiseren bestuurlijke doelen langs onze strategische lijnen. Opgaven worden steeds meer opgepakt en geprioriteerd over domeinen en organisatiegrenzen heen. Hierbij werken we integraal samen en kijken vanuit verschillende perspectieven naar de opdracht waarvoor we met elkaar aan de lat staan.

Deel B: Strategische opgaven en inhoudelijke ambities

8. Omgevingsvisie 2.0

8.1 Wonen: een plek voor iedereen

Wonen: een plek voor iedereen

Lansingerland blijft groeien met een ambitieuze woningbouwopgave van circa 11.000 woningen. Met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2.0 sturen we op dat iedereen in Lansingerland een fijn thuis heeft in een fijne buurt. De focus ligt op doelgroepen die daar niet zelfstandig in kunnen voorzien.

Wat is de maatschappelijke opgave?

Voor meerdere groepen in onze samenleving is het steeds moeilijker om een betaalbare huur- of koopwoning te krijgen. We sturen op de volgende ambities in lijn met de vastgestelde omgevingsvisie 2.0:

- 1) Woningbouwopgave: De plannen voor de circa 11.000 woningen voeren we met urgentie uit met voldoende uitvoeringscapaciteit. Hiermee staat Lansingerland voor één van de grootste woningbouw opgaven van Nederland. De aankomende vier jaar moet het Omgevingsplan voor vier nieuwe woningbouwlocaties van Lansingerland worden vastgesteld: Bleizo, Merenweg, Wolfend, en Driehoek Noordpolder.
- 2) Betaalbaarheid: 2/3 van de ca. 11.000 woningen dient betaalbaar te zijn voor lage- en middeninkomens en starters, waarvan 30% sociaal en 30% betaalbare koop/huur
- 3) Huisvesting bijzondere doelgroepen: We realiseren huisvesting van bijzondere doelgroepen (spoedzoekers, statushouders, nieuwkomers).
- 4) Huisvesting arbeidsmigranten: We sturen op de balans van arbeidsmigranten en beschikbare huisvesting.

Waartoe is reeds besloten en door wie?

- Regionale realisatieagenda (regionale woondeal) (maart 2023) gebaseerd op het regioakkoord (januari 2023).
- Bestuursovereenkomst ruimtelijke ontwikkelingen Lansingerland (februari 2025).
- Groeipadbrieven aan provincie Zuid-Holland voor voldoende sociale huurwoningen in de woningvoorraad in Lansingerland.
- Prestatieafspraken Wonen 2026-2029.

- Het Rijk heeft Bleizo, Wilderszijde en Wolfend aangewezen als regionale grootschalige woningbouwlocatie in de Nota Ruimte. Daarnaast heeft het Rijk Bleizo aangewezen als Doorbraaklocatie.
- Afgelopen jaren zijn voor een aantal woningbouwprojecten belangrijke besluiten genomen. Dit betreft o.a. Wilderszijde, Bleizo, Lange Vaart, Merenweg en Wolfend. Voor de versnelling van woningbouwprojecten is de Woningbouw op Korte Termijn- subsidie (WOKT) voor de aanpak van de N209 succesvol aangevraagd. Aan het verkrijgen van de WOKT-subsidie voor de aanpak van de N209 (circa €14 miljoen) is een deadline verbonden. De eerste paal van één van de locaties moet in 2030 geslagen worden en de laatste fase van alle projecten moet in 2033 gestart zijn.
- Er zijn financiële voordelen verbonden aan een voortvarende woningbouwaanpak. De Rijksoverheid keert via de Realisatiestimulans €7.000 per betaalbare woning uit waarvan de bouw voor 2030 is begonnen.

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

1) Geef de grote woningbouwprojecten prioriteit:

- Om de woningnood te verlichten en gemaakte afspraken na te komen moet er veel gebeuren in de aankomende bestuursperiode. Het realiseren van de grote woningbouwlocaties vraagt om focus en doortastende besluitvorming: politiek, bestuurlijk én ambtelijk.
- Stel in de aankomende collegeperiode het Omgevingsplan voor Bleizo-, Merenweg, Wolfend en Driehoek Noordpolder vast.
- Het tempo van de planvorming en besluitvorming moet omhoog. Als we het de aankomende vier jaar doen zoals we het altijd gedaan hebben dan gaan we het niet redden. Deze opgave vraagt dan ook nadrukkelijk om een innovatieve aanpak waarbij bewust gekozen wordt voor een nauw samenspel tussen gemeenteraad, college van B&W en de ambtelijke organisatie.

Belangrijke woningbouwbesluiten voor komen collegeperiode:

Deze besluiten + aantallen zijn nodig om woningbouwopgave uit de omgevingsvisie 2.0 te realiseren.

Bleizo	Ca. 5.000 woningen	Vaststellen Ontwikkelstrategie en omgevingsplan. Start bouw in 2030
Merenweg	Ca. 700 woningen	Vaststellen omgevingsplan Merenweg en start bouw deze collegeperiode.
Wolfend	Ca. 600 woningen	Vaststellen nota van uitgangspunten (NvU) en omgevingsplan door raad.
Driehoek Noordpolder	Ca. 150 - 175 woningen	Vaststellen omgevingsplan en start bouw.

Welke dilemma's liggen voor?

- Lansingerland heeft een ambitieuze woningbouwopgave van 11.000 woningen tot 2040. Tijdens de aankomende collegeperiode moeten er concrete stappen worden gezet op de grote woningbouwlocaties. Het is nodig om voor de locaties Bleizo, Merenweg, Wolfend en Driehoek Noordpolder in de aankomende vier jaar het Omgevingsplan vast te stellen en de bouw te starten in 2030. Dit vraagt veel ambtelijke capaciteit, voortvarende besluitvorming en een goede samenwerking met grondeigenaren en projectontwikkelaars om snel te bouwen.
 - Netcongestie belemmert de woningbouw. De gemeente heeft hier slechts beperkt invloed op met bewuste sturing en inzet kunnen de gevolgen verzacht worden.
 - Het realiseren van grex-neutrale woningbouw is complex, met name door de gewijzigde betaalbaarheidsafspraken en -regels.
 - Investeren in bovenwijkse maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, het realiseren van de gezondheidsopgave door voldoende gronden te reserveren en investeren als gemeente in netneutrale nieuwbouwoplossingen vragen om middelen.
 - Het huidige parkeerbeleid vormt een knelpunt voor de woningbouw.
 - Er is behoefte aan passende woonplekken voor ouderen.
- Tempo in de planvorming is onder andere afhankelijk van nieuwe wetgeving, het organiseren van voldoende capaciteit en het oplossen van ICT-uitdagingen.

Wat is de relatie met andere opgaven?

- Wonen draagt bij aan een vitale samenleving: bestaanszekerheid, gezondheid (wonen en zorg), kansengelijkheid en leefbaarheid & veiligheid.
 - We ontwikkelen kwalitatieve woonmilieus met aandacht voor de groenblauwe omgeving en ruimte om in een veilige en gezonde omgeving te ontmoeten.
 - Ambities woningbouw gekoppeld aan vervoerswaarde en ambities van mobiliteit.
 - Horti Science/economie: woonruimte personeel en huisvesting arbeidsmigranten. Daarnaast is het verbinden van het Horti Science Park met het Dutch Innovation Park een essentieel onderdeel van de ontwikkeling van Bleizo.
 - Duurzaamheid: woonlasten en energielasten met elkaar verbonden.
 - Grondzaken/omgevingsrecht: onderzoek inzet van een vereveningsfonds en/of een woonfonds voor bijdrage aan meer betaalbare woningbouw.
 - Aantrekkelijk woonmilieu genereert hogere WOZ.
- Het inzetten van actief grondbeleid kan bijdragen aan de woonopgaven..

8.2 Mobiliteit

Mobiliteit

De visie op mobiliteit in Lansingerland is gericht op het realiseren van een veilig, duurzaam en toekomstbestendig mobiliteitssysteem dat de maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente ondersteunt. Mobiliteit is daarbij geen doel

op zich, maar een middel om wonen, werken en recreëren mogelijk te maken en moet bijdragen aan gezondheid en een goede leefbaarheid.

Wat is de maatschappelijke opgave?

Lansingerland staat voor de opgave om groei van wonen, werken en voorzieningen mogelijk te maken, terwijl de mobiliteitsdruk toeneemt en de beschikbare infrastructuur begrensd is. Door woningbouw, economische ontwikkeling, regionale verstedelijking en autonome ontwikkelingen, zoals de openstelling van de A16, neemt het verkeer toe. Daardoor loopt het mobiliteitssysteem letterlijk en figuurlijk vast en staan bereikbaarheid, leefbaarheid, verkeersveiligheid én gezondheid onder druk.

De maatschappelijke opgave is daarom urgent en kent op het gebied van mobiliteit vier pijlers:

- 1) Bereikbaarheid: verbeteren en borgen van de bereikbaarheid van de gemeente Lansingerland: nu en in de toekomst. Daarvoor is met name de aanpak van de N209, Berkelse Poort en de omgeving Laan van Mathenesse en Klappolder van groot belang. Daarnaast zetten we in op de komst van ZoRo-rail.
- 2) Ontsluiting van gebiedsontwikkelingen: een belangrijk onderdeel van de bereikbaarheidsopgave is een goede ontsluiting van de verschillende gebiedsontwikkelingen. Denk daarbij aan de vier grote woningbouwlocaties en de transformatielocaties.
- 3) Verkeersveiligheid en leefbaarheid: Lansingerland streeft naar 0 vermijdbare verkeersslachtoffers en het behoud en versterken van de leefbaarheid rondom onze infrastructuur.
- 4) Mobiliteitstransitie: de mobiliteitstransitie is randvoorwaardelijk voor het behalen van bovenstaande prioriteiten. Daarbij zetten we in op het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a Service en Privéauto). Dit draagt bij aan o.a. het verminderen van de druk op het wegennet, het verbeteren van de leefbaarheid, het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen en verlichten van parkeerdruk.

Urgentie en tijdsdruk

De mobiliteitsopgave - zoals in de 1e en 2e maatschappelijke opgave beschreven - kent een harde tijdscomponent. Voor circa 1.600 woningen in het gebied rondom de N209 zijn verkeersmaatregelen via de WOKT subsidieregeling een randvoorwaarde. Aan deze subsidie zijn bindende termijnen gekoppeld: de start bouw van de eerste woning uiterlijk in 2030 en de start bouw van de laatste woning uiterlijk in 2033.

Dit betekent dat alle benodigde verkeersmaatregelen vóór die momenten gerealiseerd moeten zijn. Uitstel of vertraging in besluitvorming, voorbereiding of uitvoering van mobiliteitsmaatregelen leidt daarmee direct tot vertraging of blokkade van de woningbouwopgave.

Voortgang is daarom van groot belang: niet alleen in de woningbouw, maar juist ook in de uitvoering van de bijbehorende mobiliteitsmaatregelen. Zonder tijdige realisatie van deze maatregelen komt de woningbouwplanning onder druk te staan en loopt Lansingerland het risico subsidie te verliezen en haar ruimtelijke ambities niet te kunnen waarmaken.

Waar toe is reeds besloten?

Beleid

- De Omgevingsvisie 2.0 is het meest recente kaderstellende beleidsstuk dat door de gemeenteraad is vastgesteld.
- Daarnaast is het parkeerbeleid (2014) nog vigerend, maar niet goed passend binnen het kader van de omgevingsvisie.
- Regionaal is de mobiliteitsvisie MRDH (2025) vastgesteld. Deze is grotendeels in lijn met onze omgevingsvisie.

Projectmatig

- Raadsbesluit december 2024: uitwerking van een maatregelenpakket voor doorstroming, leefbaarheid en verkeersveiligheid op en rondom de N209.
- Bestuursovereenkomst met provincie Zuid-Holland (spoor 3: wegen): gezamenlijke ontwikkeling van een maatregelenpakket N209 en omgeving, inclusief verkenning van financiering.
- WOKT-subsidie: aangevraagd en toegekend; de komende jaren staan in het teken van voorbereiding en uitvoering van dit omvangrijke infrastructurele maatregelenpakket.
- Aanvullende maatregelen noodzakelijk: voor onder meer verlaging maximumsnelheid N209, parkeerbeleid Lansingerland en bereikbaarheid Klappolder; hierover moeten nog nadere afspraken met de provincie worden gemaakt.
- Fietstunnel Berkelse Poort: toezegging aan de raad om een voorstel voor te leggen voor een ongelijkvloerse oplossing (twee oversteken in een tunnel) en capaciteitsuitbreiding van de rotonde, passend bij het grootste verkeersveiligheidsknelpunt van Lansingerland.

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

1) Focus op aanpak N209 en ontsluiting van woningbouw- en transformatielocaties

Een integrale aanpak van de bereikbaarheid, met de N209, Berkelse Poort en de omgeving Laan van Mathenesse en Klappolder, is onmisbaar voor de ruimtelijke ontwikkeling van Lansingerland. Ook de al lopende investeringen in fietsinfrastructuur, zoals Metropolitane Fietsroutes, horen daarbij. Het realiseren van de vier grote woningbouwlocaties en de transformatielocaties is direct afhankelijk van een goede en veilige ontsluiting. Deze maatregelen vormen daarmee een randvoorwaarde voor het realiseren van de woningbouwopgave. Het gaat om veel projecten met een direct verband met het tijdspad van de grote woningbouwlocaties. De maatregelen moeten zijn uitgevoerd bij oplevering van de eerste woningen. Dit vraagt om focus.

2) Stel passend parkeerbeleid vast voor de vier grote woningbouwlocaties

Het halen van de woningbouwopgave op de vier grote woningbouwlocaties vraagt om passend parkeerbeleid. Met de huidige parkeernormen is het onmogelijk om de

beoogde woningbouwlocaties te realiseren. Dit vraagt om politieke keuzes. Kies daarom voor één integrale wijziging van het parkeerbeleid voor de locaties Bleizo-West, Merenweg en Wolfend (met maatwerk per locaties). Zo versnellen we de besluitvorming en zorgen voor een efficiënte inzet van ambtelijk capaciteit en financiële middelen.

Welke dilemma's liggen voor?

De opgave ligt in het faciliteren van extra mobiliteit, maar ook in het gericht beïnvloeden van mobiliteitskeuzes. Zonder tijdige en samenhangende maatregelen verslechtert de bereikbaarheid, wat woningbouw en economische ontwikkeling kan belemmeren of vertragen.

Er ligt spanning tussen het voorkomen van parkeerdruk en het efficiënt benutten van schaarse ruimte. Hoge parkeernormen beperken woningbouw, verhogen kosten en drukken andere ruimtelijke ambities weg, terwijl te lage normen kunnen leiden tot parkeeroverlast.

Verkeersonveiligheid ontstaat doordat het aantal verkeersdeelnemers sterk toeneemt als gevolg van woningbouw, economische groei en intensiever gebruik van de openbare ruimte. Tegelijkertijd wordt actief gestuurd op meer lopen en fietsen (STOMP), wat leidt tot meer kwetsbare verkeersdeelnemers op een netwerk dat daar niet overal op is ingericht. De noodzaak ligt daarom in het maken van gerichte keuzes in inrichting, maximumsnelheden en prioritering zodat de groei van mobiliteit hand in hand kan gaan met het realiseren van de ambitie van nul verkeersslachtoffers door vermijdbare oorzaken.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Mobiliteit is direct en onlosmakelijk verbonden met veel gemeentelijke opgaven en thema's. Daarmee is het geen sectoraal thema, maar een dragende systeemopgave voor de hele fysieke en maatschappelijke ontwikkeling van Lansingerland en daardoor zowel randvoorwaardelijk als ook sturend of beperkend in ontwikkelingen.

- **Wonen:** Woningbouw is alleen mogelijk als de bereikbaarheid op orde is.
- **Economie:** Bereikbaarheid van bedrijventerreinen is cruciaal voor het vestigingsklimaat.
- **Energietransitie:** Voornamelijk vanwege elektrificatie van mobiliteit, laadinfrastructuur voor reguliere auto's en ook logistiek. Impact op net(congestie).
- **Gezondheid & leefomgeving:** STOMP betekent meer actieve mobiliteit, minder autoverkeer, minder geluidsoverlast en uitstoot en daarmee meer gezondheid.
- **Klimaatadaptatie:** Ruimteclaims voor infrastructuur versus ruimte voor klimaatadaptatie.
- **Kansengelijkheid:** Aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen, werk en onderwijs voor alle doelgroepen.
- **Bestaanszekerheid:** Dit gaat over een toegankelijke openbare ruimte en de mogelijkheden tot het kunnen bereiken van voorzieningen (ook met OV).

8.3 Energietransitie en circulaire economie

Energietransitie en circulaire economie
Lansingerland heeft als doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn, zoals vastgelegd in de Klimaatwet. Dat wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgassen in 2050 niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt: netto is de uitstoot dus nul. Ook heeft Lansingerland het doel om in 2050 een circulaire economie te hebben. Dat betekent dat producten en grondstoffen opnieuw gebruikt worden en er (bijna) geen afval meer is. Deze doelstellingen zijn onder meer vastgelegd in de Omgevingsvisie 2.0.
Wat is de maatschappelijke opgave?
Door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, wil de overheid klimaatverandering beperken (klimaatmitigatie). In 2030 wil Nederland 55% minder CO₂ uitstoten vergeleken met 1990 en in 2050 moet Nederland klimaatneutraal zijn. Deze doelen zijn vastgelegd in de Klimaatwet. Hiervoor richten we ons op twee pijlers: 1) <u>Energietransitie</u>: verduurzaming glastuinbouw, verduurzaming gebouwde omgeving 2) <u>Circulaire economie</u>: circulaire bedrijvigheid, circulaire afvalstromen, circulaire bedrijfsvoering gemeente
Waar toe is reeds besloten?
Algemeen - Omgevingsvisie 2.0 - vastgesteld door gemeenteraad op 4 november 2025 - Leidraad DIOR 2026 - vastgesteld door college op 3 februari 2026 - Uitvoeringsagenda Lansingerland Duurzaam - vastgesteld door gemeenteraad op 27 januari 2022 - Visie Lansingerland Duurzaam - vastgesteld door gemeenteraad op 18 juli 2019 - Kader Duurzame Gebiedsontwikkeling Gemeente Lansingerland - vastgesteld door gemeenteraad op 21 december 2017 Energietransitie - Startnotitie warmteprogramma - 3 december 2024 - Beleid niet toestaan verlengde private aansluitingen - 31 oktober 2023 - Beleidskader zonne-energie - 30 maart 2023 - Integrale laadvisie Lansingerland - 20 oktober 2022 - Regionale Energiestrategie Rotterdam Den Haag 1.0 - 3 juni 2021 - Handelingsperspectief biomassaverbranding voor de glastuinbouw in Lansingerland (-21 april 2021) - Transitievisie Warmte Lansingerland - 28 november 2019 - Bodemvisie Lansingerland - 28 november 2019) - Gemeentelijk Beleids- en Toetskader Windenergie Lansingerland - 1 februari 2018 Circulaire economie

- Afvalbeleid Lansingerland 2021-2025 - 25 maart 2021

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

Energietransitie:

- *Stuur bewust op netcongestie:*
 - Houd rekening met netcongestie bij ruimtelijke ontwikkelingen. Houd rekening met beperkte netcapaciteit en geef de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen prioriteit. Dit betekent inzetten op projecten met de meeste maatschappelijke impact. Projecten en initiatieven met minder maatschappelijke relevantie met een impact op het net pakken we niet op. Daarbij hoort ook netbewuste nieuwbouw.
 - Maak tempo met de grote woningbouwlocaties. Om een aansluiting op het net te reserveren voor woningen is een vastgesteld omgevingsplan nodig.
 - Denk mee met netbeheerders en onderzoek potentiële locaties voor uitbreiding van de netcapaciteit (bijv. transformatiestations).
- *Kies voor structurele inzet op verduurzaming glastuinbouw: deze opgave is groot en vraagt om langdurige inzet van de gemeente.*
- *Kies in het aanstaande Warmteprogramma een duidelijke richting voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving.*
 - Kies in de wijken waar het aantoonbaar mogelijk is voor een collectief warmtenet. Inwoners hebben behoefte aan duidelijkheid en een handelingsperspectief.

Welke dilemma's liggen voor?

- Netcongestie en energietransitie: TenneT en Stedin hebben netcongestie aangekondigd voor de afname (gehele gemeente) en teruglevering (diverse gebieden) van elektriciteit in Lansingerland. Dit belemmert onder meer woningbouw, verduurzaming en maatschappelijke voorzieningen. Er is beperkte ruimte voor uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet, zowel boven- als ondergronds. Er is een nieuw prioriteringskader waarmee maatschappelijke projecten voorrang krijgen.
- Randvoorwaarden warmtetransitie: Het Rijk is verantwoordelijk voor betaalbaarheid en voldoende uitvoeringscapaciteit voor de uitrol van duurzame warmtenetten. Warmtenetten zijn ook belangrijk als het gaat om het ontlasten van het elektriciteitsnet.
- Taken en middelen in balans: Het ROB-advies (april 2024) wijst op de noodzaak van extra middelen voor klimaat- en energiebeleid, maar het kabinet heeft de middelen voor gemeenten vanaf 2026 met 10% gekort. Vanaf 2027 ontvangt de gemeente de middelen via een Bijzondere Fondsuitkering.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Er is een sterke relatie met de opgaven wonen, mobiliteit, kwaliteit leefomgeving, Horti Science en economie, maar ook met Samenleving als het bijvoorbeeld gaat om energiearmoede.

8.4 Kwaliteit van de leefomgeving

Kwaliteit van de leefomgeving

We werken aan een toekomstbestendige buitenruimte door klimaatadaptatie met focus op wateropvang, hittestressreductie en groenblauwe verbindingen, met als doel in 2050 klimaatadaptief te zijn. Door de natuur te versterken en groengebieden te verbinden (Rotte, Bentwoud, Midden-Delfland), ontstaat een biodiverse leefomgeving voor mens, plant en dier, met hoge omgevingskwaliteit. Dit draagt bij aan een veerkrachtige gemeente, waar inwoners prettig kunnen wonen, werken en ontmoeten. Met aandacht voor natuur, duurzaamheid en cultuur. Daarom:

- Richten we de buitenruimte in voor wateropvang, minder hitte en droogte;
- Versterken we natuur met verbindingszones (Rotte, Bentwoud) voor biodiversiteit;
- Ontwikkelen en bouwen we natuurinclusief met hoge omgevingskwaliteit voor een Klimaatadaptief 2050;
- Sluiten we aan bij de Samenlevingsvisie Lansingerland en koersen we ook ruimtelijk op de bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid van onze inwoners en op de veiligheid en leefbaarheid van onze wijken.

Wat is de maatschappelijke opgave?

Het is belangrijk dat Lansingerland een fijne en mooie plek blijft om in te wonen, te werken en te ontspannen. Een gezonde omgeving zorgt er namelijk voor dat mensen zich prettig voelen. Denk hierbij aan genoeg parken en plantsoenen, schoon water in de sloten en ruimte voor verschillende planten en dieren. Maar het gaat ook om frisse lucht, rust en een mooi landschap. Als onze gemeente gezond is en er goed uitziet, trekt dit ook nieuwe inwoners en bedrijven aan. Want duurzame ontwikkeling en een groene leefomgeving versterken elkaar en creëren een aantrekkelijke toekomstbestendige gemeente. Hiervoor werken we aan vijf pijlers:

- 1) Klimaatadaptatie: De omgeving weerbaar maken tegen extreem weer en biodiversiteitsverlies.
- 2) Water en bodem: Inzetten op waterkwaliteit, een robuust watersysteem en waterbestendigheid.
- 3) Landschap en ruimte: Behoud van open landschap en groen, met ruimte voor recreatie, gezondheid en passende voorzieningen voor ouderen en slimme integratie van duurzame woningbouw en economische ontwikkeling.
- 4) Natuur: Versterken van het groenblauwe netwerk, de biodiversiteit en ecologische kwaliteit.
- 5) Milieu en gezondheid: Verbeteren van luchtkwaliteit en beperken van geluid, trillingen, geur en veiligheidsrisico's.

Waar toe is reeds besloten?

- Ruimtelijke adaptatiestrategie (2021, vastgesteld door de gemeenteraad)
- Puntensysteem Natuurinclusief en Klimaatadaptief bouwen (verwachte vaststelling maart 2026)

- Convenant klimaatadaptief bouwen (ondertekend in 2019 en her-ondertekend in 2022)
- Convenant Groene Gezonde Stad (2024) ondertekend.
- We realiseren uiterlijk in 2050 de Basiskwaliteit Natuur (BKN- 2024). Dit geldt niet alleen voor de grote groengebieden, maar juist ook voor het fijnmazige groen en water in woonwijken en werkomgevingen. (p. 32)
- Toetsingssysteem natuurinclusief bouwen en inrichten (2024 vastgesteld door college B&W)

-

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

1) *Kwaliteit leefomgeving en klimaatadaptatie bij gebiedsontwikkeling.*

Een kwalitatieve en gezonde leefomgeving is essentieel voor de toekomst van Lansingerland. Dit geldt zeker ook voor de nieuwe woningbouwlocaties en werklocaties en vraagt om een fundamenteel andere omgang met onze schaarse ruimte en meer slagkracht in de besluitvorming bij ruimtelijke plannen: de Omgevingsvisie 2.0 is de basis: integraal, transparant en met oog voor de lange termijn. Kies voor snelheid in de gebiedsontwikkeling door besluitvaardigheid te combineren met een hoog ambitieniveau op het vlak van leefbaarheid en klimaatadaptatie.

2) *Geef het realiseren en versterken van de groenblauwe structuren prioriteit*

Voor klimaatadaptatie, gezondheid, natuur en recreatie is het van belang dat we kiezen voor een versnelling van de realisatie en versterking van de groenblauwe structuren in onze gemeente. Voor belangrijke groene verbindingen is de groene status nog onvoldoende geborgd in het ruimtelijk beleid. Ook de uitvoering vraagt om inzet, maar ook om extra middelen. Onderzoek daarom nieuwe financieringsmogelijkheden en zet in op het optimaal benutten van subsidiemogelijkheden via NOVEX Zuidelijke Randstad, bij Provincie, Rijk en eventueel EU.

3) *Kies voor een actieve rol in verbetering waterkwaliteit in de glastuinbouwsector*

De waterkwaliteit in glastuinbouwgebied is van slechte kwaliteit. Voor een gezonde leefomgeving is gezond oppervlaktewater van groot belang. Bovendien zijn alle lidstaten van de EU verplicht de Kaderrichtlijn Water-doelen in 2027 te behalen (KRW).

Welke dilemma's liggen voor?

Er zijn veel opgaven op het gebied van water en klimaat. Dit vraagt keuzes op politiek en financieel vlak. Er zijn verschillende dilemma's die niet altijd kunnen prevaleren, zoals ruimte voor woningbouw, riolering (rioolcongestie), natuur, water, mobiliteit en bedrijvigheid. Hierin moeten keuzes gemaakt worden die een goede weerspiegeling van alle beleidsvlakken zijn.

Wat is de relatie met andere opgaven?

- Woningbouwopgaven
- De maatschappelijke opgaven die daar uit voortkomen (koppeling met Samenleving)
- Horti Science/Economie in het algemeen
- Mobiliteit

8.5 Economie

Economie
De economie van Lansingerland draagt bij aan de brede welvaart van alle inwoners van de gemeente. Dat betekent dat we extra aandacht geven aan en ons flexibel opstellen naar lokaal en regionaal gewortelde ondernemers die financieel en (im)materieel bijdragen aan een welvarend Lansingerland. Zij helpen ons bij het behouden van de bestaanszekerheid, gezondheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en veiligheid van onze inwoners zoals omschreven in de Samenlevingsvisie. Ook geven we aandacht aan de opgaven in de fysiek leefomgeving zoals beschreven in de Omgevingsvisie 2.0. We streven naar een economie die in 2050, duurzaam, gezond en inclusief is.
Wat is de maatschappelijke opgave?
De schaarse ruimte zetten we in voor bedrijven die bijdragen aan brede welvaart. Bestaande werklocaties (bedrijventerreinen, centrumgebieden, op linten, in woonwijken en in de groene flanken) benutten we optimaal. Dat wil zeggen dat het juiste bedrijf zich op de juiste plek vestigt en we meervoudig ruimtegebruik en functiemenging toepassen. Mengen van lichte bedrijvigheid met woningbouw en waar mogelijk met natuur en recreatie heeft de voorkeur. De ruimte voor bedrijvigheid die niet te mengen is, wordt beschermd. We gaan op zoek naar strategische schuifruimte die al dan niet tijdelijk is, zodat we toe kunnen werken naar optimaal ruimtegebruik. De pijlers van deze opgave zijn: 1) Nieuwe werklocaties in gebiedsontwikkelingen, waaronder Bleizo en transformatiegebieden: - Behoud van voldoende ruimte voor werken. - Zorgvuldige ontwikkeling transformatiegebieden. 2) Beter benutten en organiseren van bestaande werklocaties - Juiste bedrijf op de juiste plek. Zo maken we optimaal gebruik van de beschikbare (milieu)ruimte. - Stimuleren van samenwerking op bedrijventerreinen en winkelgebieden, georganiseerd in een juridische entiteit. 3) Verduurzamen, digitaliseren en circulair grondstoffengebruik - Voldoende ruimte voor circulaire bedrijvigheid. - Inzet op netcongestie verzachtende maatregelen, klimaatadaptatie, biodiversiteit en natuurinclusiviteit op bedrijventerreinen.
Wartoe is reeds besloten?
• Strategie Bedrijventerreinen MRDH 2023-2030. Vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de MRDH op 4 november 2022. • Strategie Werklocaties 2019-2030 MRDH. Vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de MRDH op 14 december 2018. • Visie Horeca in Lansingerland. Vastgesteld door de raad op 29 januari 2014. • Nota van uitgangspunten Vitale kernen. Vastgesteld door B&W op 9 mei 2023. •

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
<i>Focus op een zorgvuldige ontwikkeling van nieuwe werklocaties</i> De grootste impact maken we op de nieuwe werklocaties. Dat gaat om de invulling van de transformatielocaties Chrystantenweg, Warmoeziersweg en Molenweg naar toekomstbestendige bedrijvigheid. Deze locaties verdienen de focus. Geef ontwikkeling van de transformatiegebieden prioriteit. Een goede ruimtelijke inpassing van de juiste bedrijvigheid met goede randvoorwaarden en inpassing voor de omgeving vraagt om een faciliterende rol van de gemeente.
Welke dilemma's liggen voor?
• <u>Actief</u> faciliteren in transformatiegebieden heeft als voordeel dat je meer kunt sturen op gewenste bedrijvigheid en meer rekening kunt houden met de wensen van de omgeving. Daarentegen vergt dit extra bestuurlijke en ambtelijke inzet en daarom om focus en prioritering.
Wat is de relatie met andere opgaven?
De opgave voor werklocaties hangt altijd samen met mobiliteit omdat intensivering van activiteiten op werklocaties meestal gepaard gaan met intensievere verkeersstromen. De huidige infrastructuur is daar niet overal toereikend voor. Netcongestie is een beperkende factor voor uitbreiding. Tegelijkertijd kunnen bedrijven ook initiatieven nemen om netcongestie te verlichten en te verduurzamen. Zij hebben vaak ook investeringsmogelijkheden. Er liggen kansen voor klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en biodiversiteit.

8.6 Lansingerland: Home of Horti Science

Lansingerland: Home of Horti Science
We versterken Lansingerland in de breedte door focus op Horti Science. In 2030 excelleert Lansingerland als internationale hotspot voor innovatie en toepassingsgericht onderzoek in de Greenport. Ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden vormen hierin een innovatief ecosysteem waarin mensen samenwerken aan innovatieve oplossingen voor economische en maatschappelijke opgaven. Zo versterken we Lansingerland in de breedte zodat werkgelegenheid, inkomen en welzijn in de regio toeneemt en Lansingerland ondernemender, duurzamer en groener wordt. De gemeentelijke Horti Science-visie (2022) en de Uitvoeringsagenda geven richting aan deze ambitie. Uit de 'Evaluatie Horti Science' (2025) blijkt dat Lansingerland een stevig fundament heeft gelegd voor een innovatief ecosysteem waarin ondernemers, kennisinstellingen en overheid toegepast onderzoek en marktgerichte innovatie versnellen. Tegelijkertijd vraagt de maatschappelijke opgave om doorontwikkeling: van fossielvrij telen tot betere waterkwaliteit en van modernisering van glastuinbouwgebieden tot het toegankelijk maken van kennis en innovatie voor alle tuinders.

Wat is de maatschappelijke opgave?

De kernopgave is het toekomstbestendig maken van de glastuinbouw als economische en maatschappelijke drager van Lansingerland. Dit vraagt om structurele innovatie, verduurzaming en digitalisering binnen een sector die onder druk staat door energiekosten, waterkwaliteitseisen, netcongestie, ruimtegebruik en strengere milieunormen. De pijlers van deze opgave zijn:

- Innovatief ecosysteem: doorontwikkelen Horti Science District Lansingerland en versterken regionale samenwerking
- Duurzame Glastuinbouw: versnellen energietransitie, duurzaam grondstoffengebruik, toekomstbestendige waterhuishouding en emissiereductie
- Horti Science in gebiedsontwikkeling: doorontwikkeling Horti Science Park en borgen ruimtelijke toekomstbestendigheid glastuinbouwgebieden
- Vitale arbeidsmarkt: zorgen voor voldoende arbeidskrachten met aandacht voor maatschappelijke impact en aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven, ontwikkeling, scholing en opleiding
- Vitale samenleving: vergroten bewustzijn gezonde producten, participatie vergroten
- Positionering Lansingerland Home of Horti Science: vergroten zichtbaarheid als 'Home of Horti Science'

Deze opgave raakt meerdere wettelijke en regionale kaders, waaronder waterkwaliteitsnormen, klimaatdoelstellingen, energie-infrastructuur en regionale afspraken binnen Greenport West-Holland.

Waarom is reeds besloten?

- De gemeenteraad stelde in 2022 de Horti Science-visie en de Uitvoeringsagenda Horti Science vast.
- In december 2025 nam de raad kennis van de Evaluatie Horti Science en besloot zij een bestemmingsreserve Horti Science in te richten, waarmee het reeds toegekende incidentele budget ter hoogte van € 1.025.000 wordt vastgezet voor de periode 2026-2030.

Deze besluitvorming vormt de opstap naar het op te stellen Omgevingsprogramma Horti Science 2026, waarin doelen, acties en governance worden geactualiseerd, verankerd en verbonden aan de bredere Omgevingsvisie 2.0. Daarmee is bestuurlijk reeds gekozen voor voortzetting van de koers "Lansingerland Home of Horti Science", inclusief samenwerking met WUR, Horti Science Innovation Center (HIC), Greenport West-Holland en regionale campussen.

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

De nieuwe raad staat de komende vier jaar voor keuzes die bepalend zijn voor het realiseren van de ambitie voor 2030:

- 1) *Leg de prioriteit op het stimuleren van de innovatieve glastuinbouw, de verduurzamingsopgave en de ruimtelijke toekomstbestendigheid van de sector.*

Lansingerland en onze hoog innovatieve glastuinbouwsector levert een belangrijke bijdrage aan de Europese opgave op het gebied van innovatie. Dit sluit ook aan bij de opgaven zoals verwoord in Rapport Wennink: Route naar toekomstige welvaart. Dit vraagt om een duurzame samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs én overheid. Daarbij hangt de toekomstbestendigheid van het Horti Science District in grote mate af van een succesvolle verduurzaming van de sector en het op orde brengen van de ruimtelijke toekomstbestendigheid. Met deze drie prioriteiten kunnen we een grote impact maken en dit verdient de aankomende 4 jaar focus.

2) *Ruimtelijke keuzes rondom modernisering van glastuinbouwgebieden.*

Kiezen voor de innovatieve en toekomstbestendige glastuinbouw maakt ook dat we kijken naar niet-toekomstbestendige gebieden. Transformatie van niet-toekomstbestendig glas biedt ruimte voor belangrijke andere opgaven zoals circulaire economie, klimaatadaptatie en groenblauwe dooradering.

Welke dilemma's liggen voor?

- Horti Science biedt werkgelegenheid, innovatie en inkomen, maar druk op waterkwaliteit, veiligheid, energie-infrastructuur en fysieke leefomgeving vraagt om duidelijke kaders en handhaving.
- De gemeente beweegt wat betreft positionering, vitale arbeidsmarkt en vitale samenleving van presterend naar netwerkend. Partners nemen meer verantwoordelijkheid, maar dit tempo is niet volledig bestuurbaar. Sturing en loslaten moeten continu worden afgewogen.
- Woningbouw, infrastructuur, duurzaamheid en glastuinbouw concurreren om schaarse ruimte. Dit vraagt keuzes over prioritering binnen de Omgevingsvisie 2.0.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Horti Science is verweven met meerdere gemeentelijke opgaven. Het cluster raakt de duurzaamheidsopgave via de energie- en watertransitie en de emissiedoelstellingen voor de glastuinbouw. Het draagt bij aan de economische opgave. Binnen de leefomgevingsopgave speelt Horti Science een rol bij ruimtelijke kwaliteit, veiligheid en handhaving in glastuinbouwgebieden. De sector vraagt om voldoende en passend woningaanbod voor (internationale) werknemers. Verder is er een duidelijke samenhang met de arbeidsmarkt- en onderwijsopgave, gezien de groeiende behoefte aan technisch en digitaal geschoold personeel. Daarnaast sluit Horti Science aan op mobiliteit en gebiedsontwikkeling, met name op Bleizo en het bredere N209/A12-gebied.

9. Samenlevingsvisie

9.1 Kansrijk opgroeien

Kansrijk opgroeien
Gemeente Lansingerland wil dat jeugdigen in Lansingerland gezond, veilig en kansrijk opgroeien om zich te kunnen ontwikkelen tot zelfstandige inwoners. Het beleid voor jeugdigen is vastgelegd in het beleidsplan Kansrijk Opgroeien (T24.04669). Dit is één van de beleidsplannen onder de Samenlevingsvisie. In het beleidsplan liggen de volgende prioriteiten vast: 1. We faciliteren als gemeente een veerkrachtige en inclusieve samenleving waarin jeugdigen kansrijk kunnen opgroeien. 2. We dragen als gemeente bij aan een opvoedklimaat waarin ouders zich toegerust voelen om hun kinderen te begeleiden naar volwassenheid. 3. We stimuleren als gemeente dat gezinnen hun sociale netwerk benutten en daarmee regie op hun eigen leven behouden. 4. We investeren als gemeente in het versterken van de lokale sociale basis om de vaardigheden van jeugdigen en gezinnen met een ondersteuningsvraag te vergroten. 5. We voorzien als gemeente in een passend aanbod van jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen.
Wat is de maatschappelijke opgave?
We hebben als gemeente de taak om hulp en ondersteuning (w.o. jeugdzorg) voor kinderen vorm te geven. Deze wettelijke verantwoordelijkheid staat onder druk. De opgave is het versterken van de eigen kracht van gezinnen, hun netwerk en een stevige sociale basis. Daarmee houden we zorg beschikbaar voor wie dat nodig heeft. Het aantal jeugdigen in Lansingerland is relatief hoog. In 2024 was een kwart van het totaal aantal inwoners jonger dan 18 jaar. Het totaal aantal inwoners blijft groeien en we verwachten voor de leeftijdsgroep van 0 tot 18 jaar oud een inwonergroei van 5% van 2024 naar 2028. We hebben de opgave ons voorzieningenniveau te laten aansluiten op deze verwachte groei en veranderende behoeften in de samenleving. Als we op dezelfde voet zouden doorgaan, stijgt de hoeveelheid en zwaarte van maatwerkvoorzieningen harder dan het aantal jeugdigen. Het in 2025 door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan <i>Kansrijk opgroeien</i> bevat beleidskeuzes en de richting om de uitvoering van onze (wettelijke) taken voor jeugdigen ook voor de langere termijn uitvoerbaar en betaalbaar te houden. Daardoor houden we dure specialistische zorg beschikbaar voor de kinderen en gezinnen die dat echt nodig hebben.
Waar toe is reeds besloten?
Beleidsplan Kansrijk opgroeien (raad, 2025) Verordening sociaal domein (raad, 2025) Regiovisie Jeugdhulp Rijnmond (raad, 2026) Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (raad, 2025) Beleidsregels Sociaal Domein (college, 2025) Subsidieregeling Samenleving (college, 2025) Uitvoeringsplan Kansrijk opgroeien (college, 2025) Werkprogramma tegen huiselijk geweld en kindermishandeling (college, 2025)

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

Sluit aan bij de landelijke beweging om het gebruik van jeugdzorg af te remmen
Onderdeel van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd is het beperken van de reikwijdte van de jeugdzorg, zodat de trend van een toename van het aandeel jeugdigen dat jeugdzorg gebruikt wordt gestopt. Landelijke wetgeving die de reikwijdte van de Jeugdwet inperkt laat op zich wachten, maar is wel gepland onder de landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028. De gemeente kan via de verordening de reikwijdte van de jeugdzorg inperken.

Blijf investeren in een stevige sociale basis om kinderen zoveel mogelijk lokaal te helpen

In het beleidsplan Kansrijk opgroeien kiezen we voor de ambitie om een stevige sociale basis in te richten. Daarmee bieden we een laagdrempelig, lokaal en goedkoop alternatief voor duurdere maatwerkvoorzieningen. Ook de komende periode zijn daar voldoende middelen voor nodig, waarover de raad bij de begrotingsbehandeling besluit. Zowel voor inwoners als voor maatschappelijke partners is het belangrijk dat de gemeente zich voorspelbaar en betrouwbaar opstelt in de uitvoering van de ingezette koers.

Geef de komende periode uitvoering aan de doorontwikkeling van het lokale team
Het college stelt in 2026 het uitvoeringsplan voor het lokale team vast. Dit uitvoeringsplan wordt gebaseerd op de uitgangspunten die eind 2025 zijn vastgesteld. De komende periode geeft de gemeente vorm aan het lokale team. Dat vraagt om een nieuwe inrichting van een passende capaciteit en expertise van het lokale team om nauwer betrokken te zijn en meer grip te hebben op complexe casuïstiek - ook bij onveiligheid.

Welke dilemma's liggen voor?

Binnen de looptijd van het beleidsplan Kansrijk opgroeien maken we twee opeenvolgende uitvoeringsplannen. Zo zijn we wendbaar in onze uitvoering. Na het aflopen van het uitvoeringsplan voor de periode 2025-2026 stellen we een tweede uitvoeringsplan vast voor de periode 2027-2028. In 2029 stelt de raad een nieuw beleidsplan voor de opgave rondom jeugd vast.

De komende periode spelen er diverse dilemma's die besluitvorming van raad en college vragen:

We zien een blijvende druk op gemeentefinanciën, door afname van rijksmiddelen uit het gemeentefonds.

We zien daarom een dilemma rondom het investeren in de sociale basis. Een stevige sociale basis is noodzakelijk om hulpvragen lokaal op te pakken en zo min mogelijk door te verwijzen naar duurdere specialistische hulp. Tegelijkertijd zijn bezuinigingen op de sociale basis mogelijk, omdat het hier niet om een opneemenderegeling gaat, zoals bij duurdere maatwerkvoorzieningen wel het geval is vanuit de Jeugdwet. De sociale basis keert daarom steeds terug in het begrotingsproces als mogelijke bezuiniging, wat zorgt voor onduidelijkheid bij inwoners en maatschappelijke partners.

Onduidelijkheid over Rijksfinanciering Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming
Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming is landelijk beleid en houdt in dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor de veiligheid binnen gezinnen en voor inwoners. De taak rondom veiligheid krijgt binnen gemeenten vorm in het lokale team. Het is nog onduidelijk of het rijk middelen voor het uitvoeren van deze taak beschikbaar stelt.

Voor het implementeren en uitvoeren van nieuwe gemeentelijke taken is de komende periode voldoende beleids- en uitvoeringscapaciteit nodig.

De gemeente krijgt een grotere regierol in complexe jeugdhulp casuïstiek door de afbouw van de gesloten jeugdhulp. Daarnaast krijgt de gemeente extra taken vanuit de Wet van school naar Duurzaam Werk, de Participatiewet in Balans en maatschappelijke voorzieningen voor nieuwkomers.

Het betaalbaar houden van jeugdhulp vergt inhoudelijke afwegingen

Bijvoorbeeld het beperken van de reikwijdte (hulp geven aan minder kinderen) of het al dan niet beperken van de trajectduur (kinderen minder lang helpen). Het afwegen van keuzes en opties is een dilemma, waarbij het risico kan zijn dat sommige kinderen tussen wal en schip raken.

Voldoende ruimte en middelen voor onderwijshuisvesting

We zien dat de leerlingaantallen in de middelbare schoolleeftijd toenemen. Dit betekent dat er in de komende jaren een tekort aan onderwijshuisvesting VO ontstaat. Dit vraagt van de gemeente om meer fysieke ruimte te vinden. Daarnaast komt er in de nieuwe raadsperiode een nieuw Integraal Huisvestingplan voor primair onderwijs waarin we zorgen voor voldoende onderwijshuisvesting voor leerlingen in de basisschoolleeftijd.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Met het Werkprogramma Vitaliteit werken we ook aan de vitaliteit van jeugdigen. In de eerste jaren van het leven wordt de basis gelegd voor een gezonde leefstijl, waardoor we verwachten hier de grootste impact te maken. Denk aan mentale gezondheid, het tegengaan van middelengebruik (w.o. vaperen) en overgewicht.

De woningbouwopgave die onze gemeente de komende periode realiseert, leidt tot een toename van het aantal jeugdigen. Dit betekent dat ook voorzieningen moeten meegroeien, waaronder de behoefte aan sportfaciliteiten en onderwijshuisvesting.

We werken in de periode 2026-2028 aan de doorontwikkeling van het lokale team. Dit gaat over hoe de toegang tot hulp en ondersteuning is georganiseerd door de gemeente in samenwerking met de partners. De toegang tot het sociaal domein moet blijven passen bij de trends in de samenleving, zoals het groeiende inwonertal, prestatiedruk en veranderende bevolkingssamenstelling.

9.2 Grip op het leven

Grip op het leven
Voor de doelgroep volwassenen voert de gemeente taken uit, bijvoorbeeld op het vlak van inkomen, inburgering, participatie, schuldhulpverlening en (preventieve) gezondheid. Het beleid voor volwassenen is vastgelegd in het beleidsplan Grip op het leven. Dit is één van de beleidsplannen onder de Samenlevingsvisie. In het beleidsplan liggen de volgende prioriteiten vast: 1. Een wendbare samenleving die initiatief neemt 2. Een inclusieve samenleving waarin iedereen meedoet naar vermogen 3. Bouwen aan de sterke sociale basis gericht op het vergroten van het doen-vermogen 4. Bouwen aan de sterke sociale basis, gericht op gezondheid en netwerkkracht 5. Passend aanbod aan hulp en ondersteuning 6. Een brede, integrale toegang, zodat inwoners passende hulp en/of ondersteuning krijgen
Wat is de maatschappelijke opgave?
In Lansingerland zien we steeds vaker dat inwoners een meervoudige ondersteuningsvraag hebben: een hulpvraag op meerdere leefgebieden tegelijkertijd. De complexiteit neemt dus toe. Dat zien we ook bij de groeiende groep statushouders en ex-statushouders. En ook bij een groter wordende ‘middengroep’ die zowel zorgt voor kinderen, maar ook een rol als mantelzorger invult. Ook in Lansingerland zien we steeds meer ‘grootstedelijke’ problematiek, zoals kwetsbare inwoners die zorg mijden of overlastgevend gedrag vertonen. Het is belangrijk dat de gemeente bij deze veranderende vraag uit de samenleving aansluit. In Lansingerland wonen in 2025 ongeveer 38.000 volwassenen. Zij vormen de grootste groep binnen de populatie van Lansingerland. Het totaal aantal inwoners blijft naar verwachting groeien en de voorspellingen laten zien dat we in 2028 ruim 5% meer volwassen inwoners hebben dan in 2025. We willen dat ons voorzieningenniveau aansluit op deze verwachte groei en veranderende behoeften in de samenleving. Zetten we het huidige beleid ongewijzigd voort, dan stijgt de vraag naar maatwerkvoorzieningen mee met de groei van het aantal volwassenen. Dat betekent ook een evenredige kostenstijging van de maatwerkvoorzieningen en daarmee staat de betaalbaarheid onder druk. Het in 2025 door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan <i>Grip op het leven</i> bevat daarom keuzes om de uitvoering van onze (wettelijke) taken ook voor de langere termijn uitvoerbaar en betaalbaar te houden.
Waartoe is reeds besloten?
Beleidsplan Grip op het leven (raad, 2025) Verordening sociaal domein (raad, 2025) Beleidsregels sociaal domein (college, 2025) Subsidieregeling Samenleving (college, 2025)
Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
<i>Houd de ingezette koers van de Samenlevingsvisie en beleidsplan Grip op het leven vast</i> In 2026 werken we met een werkagenda voor één jaar om het beleidsplan Grip op het leven uit te voeren. In 2026 stelt het college een uitvoeringsplan vast voor de periode

2027-2029. In 2029 stelt de raad een nieuw beleidsplan voor de opgave rondom volwassenen vast.

Benut de mogelijkheden van de Participatiewet in Balans om het beleidsplan Grip op het leven uit te voeren: integrale benadering en oog voor de leefwereld van de inwoner

In 2026 werken we aan de implementatie van Participatiewet in Balans. De implementatie van het wetsvoorstel vindt getrapt plaats: een deel per 2026 en een deel per 2027.

Welke dilemma's liggen voor?

De komende periode spelen er diverse dilemma's, die besluitvorming van raad en college vragen:

Blijf investeren in een stevige sociale basis om kwetsbare inwoners lokaal hulp en ondersteuning te bieden

We zien een blijvende druk op gemeentefinanciën. We zien daarom een dilemma rondom het investeren in de sociale basis. Een stevige sociale basis is nodig om hulpvragen lokaal op te pakken. Bijvoorbeeld om statushouders hun weg in de samenleving te laten vinden en zodat kwetsbare inwoners door vrijwilligers en mantelzorgers geholpen kunnen worden.

Uitvoering geven aan wettelijke taken op gebied van nieuwkomers (asiel, huisvesting en inburgering)

De komende jaren geven we uitvoering aan nieuwe wettelijke taken rondom asielopvang. Dit vraagt om besluitvorming over mogelijke asielopvanglocaties. Op dit moment loopt Lansingerland achter op de wettelijke taakstelling. Daarnaast zien we een groeiende druk op onze samenleving en voorzieningen in relatie tot de komst van nieuwkomers zoals statushouders of arbeidsmigranten. We zullen ons als lokale overheid een positie moeten innemen hoe we hierop acteren.

Geef de komende periode uitvoering aan de doorontwikkeling van het lokale team

We werken in de periode 2026-2028 aan de doorontwikkeling van het lokale team. Daarin werken we aan de dienstverlening aan onze inwoners met een hulp- of ondersteuningsvraag en verzorgen we lokaal basishulp.

Wat is de relatie met andere opgaven?

De woningbouwopgave die onze gemeente de komende periode realiseert leidt tot een sterke toename van het aantal inwoners. Dit betekent dat ook maatschappelijke voorzieningen moeten meegroeien, waaronder de behoefte aan sportfaciliteiten en huisartsen. Met een hoger aandeel sociale huurwoningen dan we tot nu toe gewend zijn, zal ook de behoefte aan gemeentelijke dienstverlening in de samenleving veranderen.

We werken in de periode 2026-2028 aan de doorontwikkeling van het lokale team. Dit gaat over hoe de toegang tot hulp en ondersteuning is georganiseerd door de gemeente in samenwerking met de partners. De toegang tot het sociaal domein moet blijven passen bij de trends in de samenleving. Zoals: het groeiende inwonertal, prestatiedruk en veranderende bevolkingssamenstelling.

Met het Werkprogramma Vitaliteit werken we aan de vitaliteit van onze inwoners. Daarbij is ook aandacht voor gezonde leefstijl en voor doelgroepen als mensen met een beperking en inclusief sporten.

9.3 Vitaal en waardig ouder worden

Vitaal en waardig ouder worden
In het beleidsplan <i>Vitaal en waardig ouder worden</i> kiezen we voor vier prioriteiten waarmee we de noodzakelijke beweging in gang zetten om ervoor te zorgen dat de groeiende groep ouderen zo lang mogelijk vitaal blijft, terwijl we individuele hulp beschikbaar houden voor hen die het echt nodig hebben. Deze prioriteiten zijn: 1. We faciliteren de actieve deelname aan de samenleving 2. We investeren in behoud van regie over het eigen leven bij ouderen 3. We investeren in de lokale sociale basis, zodat hulp voor de meest kwetsbaren beschikbaar blijft 4. We zetten in op geschikt wonen, waarmee we blijven bijdragen aan de autonomie van ouderen. Met deze kaders houden we ons beleid haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar. Dit is één van de beleidsplannen onder de Samenlevingsvisie.
Wat is de maatschappelijke opgave?
De groeiende groep ouderen wordt steeds ouder en staat langer vitaal in het leven. Dat biedt kansen en perspectieven voor de komende jaren: ouderen kunnen langer en beter voor zichzelf en voor hun omgeving zorgen. Wel zijn er uitdagingen om de ouderen, die hulp nodig hebben, binnen de Wmo te ondersteunen: • We hebben te maken met een dubbele vergrijzing. De groep ouderen groeit snel en wordt steeds ouder. Zowel landelijk als binnen onze gemeente. • De zorg heeft te maken met personeelsgebrek en oplopende kosten. Dat geeft zorgen voor de periode dat de vitaliteit van de huidige grote groep ouderen afneemt en de behoefte aan hulp daarmee toeneemt. • De uitdaging is te bereiken, dat de vraag naar maatwerkvoorzieningen niet evenredig meegroeit met de groei van het aantal ouderen. <i>Wat doen we hiervoor?</i> Met het door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan <i>Vitaal en waardig ouder worden</i> werken we aan de beweging om in de komende jaren de stijgende lijn van het gebruik van maatwerkvoorzieningen af te vlakken, zodat deze beschikbaar en bereikbaar blijven voor ouderen die het echt nodig hebben. De beleidskeuzes zijn gericht op het ook toekomstbestendig uitvoerbaar en betaalbaar houden van onze taken voor ouderen. Dat betekent ook dat we stevig investeren in de sociale basis en de samenleving voor de brede groep ouderen die nog veel in hun mars hebben, die in staat zijn regie te hebben en te houden over hun eigen leven en die (nog) goed uit de voeten kunnen met een alternatief aanbod. We zetten in op passende voorzieningen en een sterke samenleving voor deze brede groep ouderen. Door in te zetten op vitaliteit blijven ouderen langer fysiek en mentaal fit en is er minder ondersteuning nodig.
Waar toe is reeds besloten?
Beleidsplan Vitaal en waardig ouder worden (raad, 2025) Uitvoeringsplan Vitaal en waardig ouder worden (college, 2025)

Verordening sociaal domein (raad, 2025) Beleidsregels sociaal domein (college, 2025) Subsidieregeling Samenleving (college, 2025)
Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
<i>Investeren in de sociale basis, gezondheidspreventie, sport en cultuur</i> Dit is nodig om te de stijgende lijn van het gebruik van maatwerkvoorzieningen af te vlakken. Als dit niet gebeurt, dan komt de beschikbaarheid en betaalbaarheid van maatwerkvoorzieningen voor ouderen onder druk. <i>Geef de komende periode uitvoering aan de prioriteiten uit het beleidsplan Vitaal en waardig ouder worden</i> Tot 2028 voeren we het uitvoeringplan Vitaal en waardig ouder worden uit.
Welke dilemma's liggen voor?
Binnen de looptijd van het beleidsplan Vitaal en waardig ouder worden maken we twee opeenvolgende uitvoeringsplannen. Zo zijn we wendbaar in onze uitvoering. Na het aflopen van het uitvoeringsplan voor de periode 2026-2027 stellen we een tweede uitvoeringsplan vast voor de periode 2028-2029. In 2029 stelt de raad een nieuw beleidsplan voor de opgave rondom ouderen vast. De komende periode spelen er diverse dilemma's, die besluitvorming van raad en college vragen: <i>Blijf investeren in een stevige sociale basis om ouderen lokaal hulp en ondersteuning te bieden</i> We zien een blijvende druk op gemeentefinanciën. We zien daarom een dilemma rondom het investeren in de sociale basis, maar ook sport, cultuur en gezondheidspreventie. Een stevige sociale basis is nodig om hulpvragen lokaal op te pakken en zo min mogelijk door te verwijzen naar duurdere maatwerkvoorzieningen. <i>Geef de komende periode uitvoering aan de doorontwikkeling van het lokale team</i> We werken in de periode 2026-2028 aan de doorontwikkeling van het lokale team. Daarin werken we aan de dienstverlening aan onze inwoners met een hulp- of ondersteuningsvraag en verzorgen we lokaal basishulp. -
Wat is de relatie met andere opgaven?
Met het Werkprogramma Vitaliteit zetten we ook specifiek in op de doelgroep ouderen, omdat bij deze groep veel winst is te behalen. We zetten in op valpreventie, omdat valongevallen een grote impact kunnen hebben op de zelfredzaamheid van ouderen. Daarnaast stimuleren we bewegen en een gezonde leefstijl. We zijn onderdeel van het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA). Dit is de regionale vertaling van het landelijke Integraal Zorgakkoord (IZA). Hierin trekken we op met de gemeenten Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Westland, Pijnacker-Nootdorp, Delft en Midden-Delfland. Ook zijn er circa 40 zorgpartijen aangesloten bij het RIGA. Met het werkprogramma Vitaliteit sluiten we aan bij de programmalijnen Gezond Leven en Ouderen. We werken in de periode 2026-2028 aan de doorontwikkeling van het lokale team. Dit gaat over hoe de toegang tot hulp en ondersteuning is georganiseerd door de gemeente in samenwerking met de partners. Dit gaat ook over toegang tot Wmo-voorzieningen, waar onder andere de doelgroep ouderen gebruik van maakt om langer, zelfredzaam, thuis te wonen.

9.4 Leefbare en veilige wijken

Leefbare en veilige wijken
In de Samenlevingsvisie legden we vast dat we bijdragen aan de leefbaarheid en veiligheid van onze wijken. <i>Integraal Veiligheidsbeleid</i> Een belangrijk en ook wettelijk verankerd onderdeel van de opgave is het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB). Het IVB ‘Samen voor een veilig Lansingerland: veilig vandaag, bouwend aan een sterker morgen’ weerspiegelt onze inzet op dit moment en onze ambitie voor een veerkrachtige toekomst. Dit is één van de beleidsplannen onder de Samenlevingsvisie. <i>Leefbare samenleving met passend voorzieningenaanbod -waaronder sport en cultuur-</i> Daarnaast is in de Samenlevingsvisie vastgelegd dat onze gemeente bijdraagt aan een veerkrachtige samenleving, dat we investeren in leefbare wijken en zorgen voor een passend voorzieningenaanbod. <i>Weerbaarheid</i> De gemeente heeft een rol bij weerbaarheid. Weerbaarheid gaat om het vermogen om met crisissituaties om te gaan. Dit gaat zowel om een weerbare gemeentelijke organisatie die haar rol kan pakken bij noodsituaties; een weerbare samenleving waar inwoners en organisaties zelf en met elkaar weerbaar zijn. Het gaat daarbij om taken die in het verband van de veiligheidsregio worden opgepakt.
Wat is de maatschappelijke opgave?
<i>Integraal Veiligheidsbeleid</i> Ondermijnende criminaliteit blijft een opgave voor onze gemeente. Onze ligging centraal in de Randstad draagt bij aan de uitdagingen rond criminele inmenging. Het uitgestrekte grondgebied met veel buitengebied, gecombineerd met de nabijheid van een grote stad, een wereldhaven en diverse snelwegen, maakt ons vatbaar voor diverse vormen van (ondermijnende) criminaliteit. Op het gebied van digitalisering worden we geconfronteerd met online pesten, het stelen van bankgegevens, het hacken van online-accounts en een groeiend risico op cyberincidenten met een ontwrichtende werking. De veiligheid van Lansingerland is in veel opzichten van een goed niveau. Inwoners waarderen de veiligheid van hun woonomgeving met maar liefst een 7,8 (Leefbaarheidsmonitor/Lemon). Verschillende vormen van overlast, waaronder jeugdoverlast, laten een dalende trend zien. Ook het totaal aantal misdrijven is gedaald in de afgelopen jaren. In het algemeen is Lansingerland een gemeente waar het prettig en veilig wonen, ondernemen en leven is. <i>Leefbare samenleving met passend voorzieningenaanbod - waaronder sport en cultuur-</i> De bijdrage van de gemeente aan leefbare wijken en een passend voorzieningenaanbod blijft ook de komende periode een opgave. Dit heeft te maken met de groei van onze gemeente. Het gaat er om ervoor te zorgen dat ons aanbod in de samenleving en sociale basis, onder meer aan sport, cultuur en onderwijs, in voldoende mate bijdraagt aan de leefbaarheid in onze gemeente. En dat we ook bij de groei een passend voorzieningenaanbod houden.

Waartoe is reeds besloten?
Integraal Veiligheidsbeleid (raad, 2024) Algemene Plaatselijke Verordening (raad, 2025) Uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsbeleid (college, 2025)
Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
<i>Geef de komende periode prioriteit aan de doelen uit het IVB:</i> Tot en met 2027 voeren we het uitvoeringplan Integraal Veiligheidsbeleid uit. Daarin geven we prioriteit aan: 1. Leefbare, veilige en krachtige wijken 2. Casuïstiek zorg en veiligheid 3. Digitale veiligheid 4. Ondermijning <i>Leg de prioriteiten vast voor een leefbare samenleving als het gaan om onze inzet voor sport en cultuur</i> In 2026 stelt het college werkprogramma's vast voor de thema's sport en cultuur, waarmee we vastleggen hoe we als gemeente bijdragen aan een leefbare en gezonde samenleving. <i>Gebruik de norm voor maatschappelijke voorzieningen om de impact van nieuwe (woningbouw)ontwikkelingen in beeld te brengen</i> In 2026 stelt het college een norm voor (maatschappelijke) voorzieningen vast, zodat we er bij groei van het aantal inwoners voor kunnen zorgen dat voorzieningen kunnen meegroeien. <i>Een weerbaar Lansingerland</i> Leg vast welke ambities en rol we als gemeente nastreven als het gaat om: - Een weerbare gemeentelijke organisatie - Een weerbare samenleving (inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties) - Regionale samenwerking in de veiligheidsregio
Welke dilemma's liggen voor?
Binnen de looptijd van het beleidsplan Integraal Veiligheidsbeleid maken we twee opeenvolgende uitvoeringsplannen. Zo zijn we wendbaar in onze uitvoering. Na het aflopen van het uitvoeringsplan voor de periode 2025-2026 stellen we een tweede uitvoeringsplan vast voor de periode 2027-2028. In 2028 stelt de raad een nieuw beleidsplan vast voor de opgave leefbaarheid en veiligheid vast. De komende periode spelen er diverse dilemma's die besluitvorming van raad en college vragen: <i>Weerbare samenleving vraagt meer inzet door gemeente</i> We zien dat weerbaarheid een steeds urgenter thema wordt. Dit heeft te maken met internationale spanningen, zoals de oorlog in Oekraïne en de aandacht die de landelijke overheid geeft aan thema's als het voorbereiden op noodsituaties ('Denk vooruit') en veilig internetten. We moeten als lokale overheid bepalen op welke manier wij onze rol innemen in deze ontwikkeling.

Lansingerland blijft ondermijningsgevoelig

Lansingerland is gelegen in een ondermijningsgevoelig gebied. Wij zetten als gemeente hier daarom stevig op in. Dit blijft ook de komende jaren een belangrijke opgave.

Bepaal de inzet en bijdrage voor een leefbare samenleving bij schaarste aan ruimte, middelen en mensen

Zorgdragen voor een stevige samenleving op het gebied van sport, cultuur en onderwijs.

Zorg voor een meegroeiend voorzieningenaanbod, dat rekening houdt met de woningbouwopgave

Een passend (maatschappelijk) voorzieningenaanbod dat meegroeit met het aantal inwoners.

Wat is de relatie met andere opgaven?

De woningbouwopgave die onze gemeente de komende periode realiseert, leidt tot een toename van het aantal inwoners. Dit betekent dat de aanwezige maatschappelijke voorzieningen moeten meegroeien. Dat legt een druk op de beschikbare ruimte en middelen van onze gemeente.

Een gemeente met een goed voorzieningenniveau op het gebied van sport en cultuur draagt bij aan bij de mentale en fysieke gezondheid van inwoners. Daarmee dragen we bij aan de uitvoering het werkprogramma Vitaliteit en de beleidsplannen van Kansrijk Opgroeien, Grip op het Leven en Vitaal en waardig ouder worden.

9.5 Doorontwikkeling van het lokale team

Doorontwikkeling van het lokale team

Gemeenten hebben een belangrijke - en wettelijk verankerde - taak in het sociaal domein om hulp en ondersteuning laagdrempelig en toegankelijk te maken. Daarom hebben gemeenten, en ook de onze, de opgave om periodiek ons beleid en onze uitvoering bij te stellen naar wat nodig is voor onze inwoners van nu en morgen. Het lokale team gaat over de toegang tot het sociaal domein en de hulp en ondersteuning die we lokaal vanuit het team aanbieden: de Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en Wet inburgering. In 2026 werkt de gemeente verder aan de doorontwikkeling van het lokale team op basis van de eind 2025 vastgestelde uitgangspunten.

Wat is de maatschappelijke opgave?

Met het lokale team zorgen we voor een laagdrempelige toegang tot hulp en ondersteuning in het sociaal domein. Het lokale team zorgt voor casusregie, ook bij onveiligheid, en zorgt dat hulp en ondersteuning zoveel mogelijk lokaal wordt ingezet. De inzet van het lokale team zorgt ervoor dat inwoners die hulp en ondersteuning nodig hebben deze ook krijgen. Dit geldt bijvoorbeeld voor kinderen die opgroeien in onveiligheid, inwoners die te maken krijgen met schulden en ouderen die ondersteuning nodig hebben om eigen regie te behouden. De komende periode is het de opgave om de inrichting van het lokale team toekomstbestendig vorm te geven.

We zetten deze doorontwikkeling in, omdat we zien dat een transitie van onze lokale sociale infrastructuur nodig is. De urgentie bestaat uit een toenemende en

veranderende vraag naar hulp en ondersteuning bij onze inwoners en gemeentefinanciën die onder druk staan. Deze ontwikkelingen leggen druk op onze lokale sociale infrastructuur en de hulp en ondersteuning die we in het sociaal domein inzetten. Met de doorontwikkeling beogen we daarom een toekomstbestendig, lokaal ingerichte dienstverlening voor onze inwoners die we vanuit onze gemeentelijke, wettelijk verankerde, taken in het sociaal domein inrichten.

In 2025 stelde de raad drie beleidsplannen vast: *Kansrijk opgroeien, Grip op het leven en Vitaal en waardig ouder worden*. We constateerden dat Lansingerland verandert: we groeien, worden diverser en zien meer multi-problematiek. Daarom is in alle drie de beleidsplannen prioriteit gegeven aan een brede, integrale toegang voor het sociaal domein.

Met de doorontwikkeling van ons lokale team sluiten we aan bij de landelijke afspraak tussen Rijk en gemeenten (VNG) om een 'stevig lokaal team' te organiseren. Deze afspraak komt voort uit de Hervormingagenda Jeugd en is bedoeld om tien jaar na de decentralisaties van 2015 de uitvoeringspraktijk van gemeenten een impuls te geven. Het doel hiervan is dat gemeenten zorgdragen voor een passende lokale infrastructuur waarin inwoners laagdrempelig hun vraag kunnen stellen, waarin er breed wordt gekeken en waarin zoveel mogelijk lokale ondersteuning en (basis)hulp wordt geboden. Dit zodat gemeenten alleen als dat nodig is inwoners verwijzen naar een zorgaanbieder. We sluiten in onze terminologie aan bij deze ontwikkeling, daarom spreken wij over een lokaal team. We spreken van een doorontwikkeling, omdat we voortbouwen op onze bestaande infrastructuur van toegang en samenwerking met partners.

Een onderdeel van de doorontwikkeling van het lokale team is het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Het toekomstscenario gaat over casuïstiek (0-100 jaar) waarbij er sprake is van onveiligheid. Het is landelijk beleid dat aanstuurt op een grotere rol van het lokale team. Met het Toekomstscenario wordt het lokale team verantwoordelijk voor de taken die Veilig Thuis en gecertificeerde instellingen nu uitvoeren. Landelijke besluitvorming over het toekomstscenario volgt naar verwachting komende jaren; als gemeente bereiden we ons hierop voor.

Waar toe is reeds besloten?

Uitgangspuntennotitie Doorontwikkeling Lokaal Team Sociaal Domein (college, 2025)

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

Geef in de periode 2026-2028 uitvoering aan de doorontwikkeling van het lokale team
In 2026 stelt het college een uitvoeringsplan vast dat de basis vormt voor de meerjarige opgave (2026-2028) om de doorontwikkeling van het lokale team te realiseren.

Zorg voor voldoende middelen voor de uitvoering van de opgave en de inrichting van het lokale team

De raad ontvangt in 2026 een voorstel voor de financiële dekking van de meerjarige opgave voor de doorontwikkeling van het lokale team. Ten behoeve van het uitvoeren van deze transitie zal in het financiële voorstel een dekking voorgesteld worden voor de periode 2026-2028, mogelijk gedekt uit de reserve sociaal domein.

Welke dilemma's liggen voor?

De transitie en een toekomstbestendige doorontwikkeling vraagt om een investering in een tijd van financiële krapte.

Om het lokale team stevig te positioneren, ook om nieuwe taken zoals bij onveiligheid uit te voeren, is het nodig om voldoende expertise en capaciteit aan te trekken en te behouden. Een belangrijke kans om met beperkte middelen onze taken uit te voeren, is het investeren in digitalisering en nieuwe digitale technologie slim in te zetten.

De gemeente krijgt vanuit het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming extra taken en verantwoordelijkheden erbij voor inwoners van 0-100 jaar.

Het is nog onduidelijk of het Rijk middelen voor het uitvoeren van deze taak beschikbaar stelt. Dit gaat bijvoorbeeld om de uitvoering van jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringmaatregelen, gezinnen waar huiselijk geweld of andere onveiligheid speelt als ook meldingen van Veilig Thuis. Dit legt druk op de capaciteit van het lokale team.

Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen (GI's) voor Jeugd gaan op in een Regionaal Veiligheidsteam per 2030. Ons lokale team wordt verantwoordelijk voor alle casuïstiek en kan straks expertise betrekken uit het Regionaal Veiligheidsteam als dat nodig is. Er zijn nog geen landelijke of regionale afspraken over de verdeling van financiële middelen tussen organisaties (Veilig Thuis, GI's en alle gemeenten in de regio); dit is een dilemma voor de komende jaren. Vooralsnog zijn er op rijksniveau geen middelen vrijgemaakt om deze transitie in de veiligheidsketen in het hele land te realiseren. Inhoudelijk is er bij gemeenten in de regio veel draagvlak om deze veiligheidstaken in het lokale team te organiseren en hebben proeftuinen in de regio positieve resultaten opgeleverd.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Met de doorontwikkeling van het lokale team geven we uitvoering aan de prioritering van een brede, integrale toegang die door de raad is vastgelegd in de beleidsplannen *Kansrijk opgroeien, Grip op het leven* en *Vitaal en waardig ouder worden*.

Binnen de context van de doorontwikkeling is een investering in de digitalisering van onze dienstverlening de komende periode nodig. Zowel om een efficiëntere dienstverlening te bewerkstelligen als om in te spelen op een behoefte in de samenleving aan flexibelere dienstverlening.

De woningbouwopgave die onze gemeente de komende periode realiseert, leidt tot een toename van het aantal inwoners. De inrichting van de toegang tot het sociaal domein zal moeten meebewegen met deze groei, maar ook met de veranderende demografie.

De gemeente heeft een wettelijke taak in het mogelijk maken van asielopvang, het huisvesten van statushouders en inburgering. Ook de komende periode werken we aan een effectieve dienstverlening aan deze doelgroep, onder meer door in te zetten op cultuursensitief werken.

9.6 Dienstverlening

Dienstverlening
De gemeentelijke dienstverlening aan inwoners is van groot belang voor bestaanszekerheid. In onze Samenlevingsvisie legden we vast dat een betrouwbare en voorspelbare overheid bijdraagt aan de autonomie van inwoners. Dit betekent dat onze dienstverlening op verschillende gebieden de komende jaren moet meegroeien. Denk aan digitalisering, toegankelijkheid (ook voor inwoners met een beperking) en dienstverlening in het sociaal domein.
Wat is de maatschappelijke opgave?
De dienstverlening aan onze inwoners is een essentiële taak van een gemeente. We zorgen ervoor dat inwoners een paspoort krijgen, kunnen trouwen en meldingen kunnen doen over de buitenruimte. Maar dienstverlening vormt ook de toegang tot het sociaal domein, bijvoorbeeld voor een oudere die een beroep doet op maatschappelijke ondersteuning. In het vormgeven van onze dienstverlening sluiten we aan bij ontwikkelingen, zoals digitalisering, behoefte aan flexibele dienstverlening en de doorontwikkeling van het lokale team voor het sociaal domein. De komende jaren moeten we ons als gemeente verhouden tot een aantal ontwikkelingen zoals: - Digitalisering van de dienstverlening - Behoeftte aan flexibele dienstverlening - Toegankelijkheid in het kader van het VN-verdrag Handicap - Doorontwikkeling van de dienstverlening in het sociaal domein (het lokale team)
Waar toe is reeds besloten?
Visie op dienstverlening (college, 2019) Realisatie Mobiel servicepunt (raad, 2023) Quickscan Inclusief Beleid (college, 2024)
Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
<i>Geef de komende periode uitvoering aan de doorontwikkeling van het lokale team en investeer in digitale dienstverlening</i> De komende periode werken we aan de doorontwikkeling van het lokale team, waaronder de toegang. De toegang tot het sociaal domein en het contact met de inwoner is een belangrijk onderdeel van onze dienstverlening. We moeten inzetten op verdere digitalisering om aan te sluiten bij de behoefte van de inwoner. <i>Kies of we onze inzet voor een inclusieve samenleving zichtbaar maken met een LIA</i> Onze gemeente heeft momenteel geen Lokale Inclusie Agenda (LIA). Veel gemeenten in Nederland hebben of ontwikkelen deze in het kader van het uitvoeren van het VN-verdrag Handicap. Lansingerland kan ervoor kiezen om onze inzet voor inwoners met een handicap zichtbaar te maken met het opstellen van een LIA.
Welke dilemma's liggen voor?
<i>Digitalisering vraagt om een langdurige investering</i> Voor de digitalisering van de onze dienstverlening is een investering nodig. Zowel om een efficiëntere dienstverlening te bewerkstelligen als om in te spelen op een behoefte

in de samenleving aan flexibelere dienstverlening. Dit betekent dat binnen de meerjarenbegroting voldoende financiële ruimte geboden moet worden.

Lansingerland werkt aan een inclusieve samenleving, maar heeft geen LIA

Het opstellen van een Lokale Inclusie Agenda is een landelijke beweging, waar zowel de rijksoverheid als de VNG op inzetten. Gemeenten maken hiermee hun inzet voor inwoners met een beperking zichtbaar. Lansingerland werkt ook aan een inclusieve samenleving op diverse terreinen en heeft dat zichtbaar gemaakt met het uitvoeren van een Quicksan Inclusief Beleid. Er is voor gekozen om geen apart inclusiebeleid te maken, omdat we bij alle beleid kijken of we bijdragen aan een inclusieve samenleving. De vraag ligt ook voor de komende periode voor of we meegaan in de landelijke beweging en investeren in het opstellen van een LIA.

Wat is de relatie met andere opgaven?

De woningbouwopgave die onze gemeente de komende periode realiseert, leidt tot een toename van het aantal inwoners. Dit betekent dat onze gemeentelijke dienstverlening meegroeit.

We werken in de periode 2026-2028 aan de doorontwikkeling van het lokale team. Dit gaat over hoe de toegang tot hulp en ondersteuning is georganiseerd door de gemeente, in samenwerking met de partners. De toegang tot het sociaal domein moet blijven passen bij de trends in de samenleving, zoals het groeiende inwonertal, prestatiedruk en veranderende bevolkingssamenstelling.

Randvoorwaardelijk voor een efficiënte dienstverlening is een investering in digitalisering en het aantrekken van de benodigde expertise en capaciteit in onze beleids- en uitvoeringsteams.

Deel C: Randvoorwaarden voor de inhoudelijke ambities

10 Organisatiebrede bedrijfsvoering

10.1 Sterke Organisatie voor een sterke gemeente

Sterke organisatie voor een sterke gemeente
Met de Samenlevingsvisie en de Omgevingsvisie liggen stevige opgaven voor. Om deze opgaven te realiseren is een sterke organisatie nodig die voldoende wendbaar is en zich snel kan aanpassen aan een veranderende omgeving (denk bijvoorbeeld aan de opvang van Oekraïners in de afgelopen collegeperiode).
Wat is de maatschappelijke opgave?
Onze gemeente groeit de komende raadsperiode verder. Dit betekent dat we onze wettelijke taken voor een groter aantal inwoners moeten uitvoeren. Hiervoor is voldoende capaciteit nodig. Dit vraagt het volgende van de organisatie: – Voldoende formatie/capaciteit in de kwantitatieve zin (aantallen formatieplaatsen en benodigde inhuur voor incidentele projecten of werk en specifieke kennis). – Een organisatie die voldoende flexibel en wendbaar is (organisatiestructuur, aansturing én houding en gedrag/cultuur). – Voldoende kennis en kunde in de organisatie (kwalitatief op orde). Vanuit de ‘buitenwereld’ neemt de invloed van digitalisering en AI toe. Dit brengt uitdagingen met zich mee voor de organisatie en ook voor wat betreft de democratische legitimiteit. De beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie en data maakt dat inwoners beter en sneller zijn geïnformeerd en mondiger zijn. De uitdaging is om binnen dat speelveld als gemeente voldoende in positie te blijven en bestuurskracht te behouden.
Waarom is reeds besloten?
Afgelopen vier jaar zijn binnen de ambtelijke organisatie verschillende keuzes gemaakt om klaar te zijn voor de toekomst. Bijvoorbeeld wijzigingen in de domeinstructuur (Next Step), keuze voor een intern programma voor managementtalent, terugdringen van externe inhuur, een (vernieuwde) arbeidsmarktcampagne en een programma voor trainees. A2022-052; Amendement formatie volgt beleid voor een sterke organisatie. In de begrotingen werken we volgens dit amendement. We maken zichtbaar waar mutaties in de capaciteit nodig zijn om de taken, beleid en ambities van de Raad uit te voeren. M2023-026; Motie efficiënte uitvoering taken. Op basis van het Cebeon onderzoek is geconstateerd dat Lansingerland aan de onderkant van de gemiddelde capaciteit en uitgaven zit.

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

- Lansingerland blijft de komende jaren groeien en heeft de taak om (wettelijke) taken uit te kunnen blijven voeren voor inwoners, organisaties en ondernemers. Daar hoort een (blijvend) passende organisatie bij. Dit betekent dat de keuzes blijvend gemaakt moeten worden vanuit het principe 'organisatie volgt taak, beleid en prioriteit'. Zonder capaciteit geen resultaat. De verhouding blijkt in de praktijk niet altijd passend. Er zijn ook veel wettelijke going concern taken die niet in de ambities genoemd staan. Ook hier is voldoende capaciteit voor nodig.
 - Het is nodig de organisatie door te ontwikkelen. Aangezien we groeien in inwoneraantal heeft dit ook gevolgen voor de manier waarop de gemeente haar werk organiseert in continue afstemming met de maatschappij (wie doet wat en heeft welke rol).
 - Digitalisering en AI dwingen ons als gemeente/organisatie goed te kijken naar hoe we ons werk organiseren en onze dienstverlening aan inwoners/organisaties. Om richting de toekomst ons werk te kunnen blijven doen is het nodig de komende jaren te investeren/intensiveren op de zogenoemde 'i' functies (informatie, ICT, innovatie en data). Op langere termijn gaat dit ertoe leiden dat we wendbaar en flexibel blijven en we meer werk kunnen verzetten met dezelfde capaciteit.
- Om aantrekkelijk te blijven als werkgever binnen een arbeidsmarkt onder spanning is het belangrijk om een duidelijke visie op werkgeverschap neer te zetten.

Welke dilemma's liggen voor?

- Capaciteit moet in balans zijn met de opgaven. Politiek en buitenwereld (waaronder ook de Rijksoverheid) zijn ambitieus en hebben wensen en dragen taken op en over. Kiezen en prioriteren is de uitdaging. Dat vraagt om continue dialoog met raad en college over de hoeveelheid werk in relatie tot de capaciteit. Organisatiebreed portfoliomanagement ondersteunt het gesprek en de keuzes.
- Geopolitieke ontwikkelingen, maar ook onderwerpen als 'ondermijning' en een landelijk overbelast stroomnet maken dat we als organisatie veel meer moeten (gaan) doen op het gebied van lokale en regionale weerbaarheid. Deze werkzaamheden/taken zullen ook georganiseerd moeten worden. Dat vraagt om keuzes: andere werkzaamheden minder/niet doen of capaciteit uitbreiden.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Zonder sterke organisatie geen sterke gemeente (en kunnen we niet de ambities/opgaven realiseren die in de Samenlevingsvisie en Omgevingsvisie 2.0 zijn genoemd).

10.2 Concernbrede kwaliteitsverbetering/Bestuurlijke verantwoordelijkheid

Concernbrede kwaliteitsverbetering/ bestuurlijke verantwoordelijkheid
Om de Omgevingsvisie 2.0 en de Samenlevingsvisie uit te voeren is een stabiele en kwalitatief goede organisatie nodig als fundament voor de realisatie. Zowel college als raad hebben verantwoordelijkheden ten aanzien van die stabiele en kwalitatief goede organisatie. We hebben de taak om (nieuwe) verordeningen en wetten - die worden ingevoerd - goed uit te voeren. Denk aan Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Wet politiegegevens (Wpg) en de Rechtmatigheidsverantwoording die al van kracht zijn. Daarnaast worden de AI-Act en Cyberbeveiligingswet (CBW) nog ingevoerd. Er wordt toezicht gehouden op de implementatie en uitvoering van deze wetten. Daarnaast wordt in beeld gehouden of er sprake is van een zichtbare (aantoonbare) doorontwikkeling. De Provincie en de accountant die in opdracht van de raad werkt, hebben hierin een rol, maar ook de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en in de toekomst de Informatiebeveiligingsdienst. Intern wordt onafhankelijk toezicht gehouden op het functioneren van de organisatie.
Wat is de maatschappelijke opgave?
Het Rijk legt gemeenten, via verordeningen en wetten, op om kwaliteit te verhogen en risico's te beheersen om daardoor een <u>betrouwbare overheid</u> te zijn en te blijven. Om een <u>stabiele gemeente</u> te blijven, moeten we oog hebben voor de lange termijn. In de nieuwe raadsperiode is het belangrijk om expliciet rekening houden met de lange termijngevolgen van deze wetten en verordeningen en wat dat vraagt van de gemeente. In afgelopen jaren zijn er meerdere beleidsnota's op- en vastgesteld. En wordt ook met regelmaat gerapporteerd aan college en/of de raad. Ten behoeve van het vergroten van de rechtmatigheid wordt er een contractenbank geïmplementeerd.
Waarom is reeds besloten?
Privacy en informatiebeveiliging: - Privacybeleid Gemeente Lansingerland 2023 - Informatiebeveiligingsbeleid , vastgesteld door de gemeenteraad - T25.03102 Jaarverslag 2024 van de Functionaris Gegevensbescherming, vastgesteld door BW Interne controles en rechtmatigheid - Rapportage intern controleplan 2025 en Rechtmatigheid - Intern controle plan 2025 [25.00028] - implementatie contractenbank en verplichtingenadministratie
Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
Voldoen aan de uitvoering van de wetten vraagt capaciteit (laten meegroeien van de organisatie met de huidige ontwikkelingen) en het maken van keuzes voor de langere termijn om een stabiele en gezonde organisatie te blijven.

Welke dilemma's liggen voor?

Binnen dit thema gaat het niet zozeer om dilemma's. We hebben te voldoen aan wetten en regels ten aanzien van privacy, informatiebeveiliging en rechtmatigheid waarvoor het college bestuurlijk verantwoordelijk en aansprakelijk is. Onderstaande onderwerpen worden extra uitgelicht.

NIS2

De implementatie van de NIS2-richtlijn en de cyberbeveiligingswet (CBW) versterkt de digitale veiligheid van onze gemeente. Deze wet stelt hogere eisen aan de beveiliging van onze systemen, wat extra verantwoordelijkheden met zich meebrengt voor medewerkers en leidinggevendenden. Tegelijkertijd biedt het kansen voor professionele ontwikkeling, betere samenwerking en meer vertrouwen van inwoners en partners. Met gezamenlijke inzet, duidelijke communicatie en ondersteuning zorgen we ervoor dat de werkdruk beheersbaar blijft en dat iedereen bijdraagt aan een veilige en toekomstbestendige gemeente Lansingerland. Vanuit NIS2 neemt de bestuurlijke verantwoordelijkheid toe.

WPG

Afgelopen jaren zijn stappen gezet de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Wet politiegegevens te implementeren. Het toezicht op de effectiviteit van de beheersmaatregelen, en de rapportage daarover, is nog niet optimaal. Concernstaf, JZ&I en de vak-afdelingen zullen een gezamenlijke inspanning moeten leveren om te waarborgen dat de gemeente op rechtmatige wijze persoonsgegevens verwerkt.

Rechtmatigheid

Het college van B&W is verantwoordelijk voor rechtmatig handelen en de getrouwheid van de jaarstukken. Daarom legt het college hierover verantwoording af in de jaarstukken via een rechtmatigheidsverantwoording. De accountant beoordeelt de getrouwheid van het geheel, inclusief deze verantwoording.

Afgelopen jaren is gebleken dat er sprake is van onrechtmatigheden. Door implementatie van een Contractenbank en verplichtingenadministratie zullen deze onrechtmatigheden de komende jaren afnemen.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Opgave digitalisering (I-visie)
Organisatieontwikkeling

10.3 Versterken van samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en partners (burgerparticipatie)

Versterken van samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en partners (burgerparticipatie)

Gemeente Lansingerland is meer dan een gemeentehuis: we zijn onderdeel van de samenleving.

Samen met inwoners, ondernemers, organisaties en partners bouwen we aan een fijne plek om te wonen, werken en samen te leven. Iedereen draagt daaraan bij op zijn eigen manier.

We richten onze energie op wat er écht toe doet: de inwoners, ondernemers en organisaties om ons heen, onze (keten)partners en ons gezamenlijke doel: een leefbare, sterke en toekomstgerichte gemeente. Onze inwoners hebben hier ook een stem in en kunnen worden ingezet voor de samenleving en kunnen een waardevolle bijdrage leveren.

Deze bijdrage kan zijn: informatie, aandacht, kennis, geld of een andere vorm van betrokkenheid. Of de gemeente wordt uitgedaagd om gemeentelijke taken te laten uitvoeren door inwoners en/of maatschappelijke partijen, omdat zij het even goed of beter kunnen uitvoeren en/of tegen dezelfde prijs of lager.

De gemeente is wettelijk verplicht om in te spelen op deze ontwikkelingen, maar kiest er ook nadrukkelijk zelf voor om actief de samenwerking op te zoeken.

Wat is de maatschappelijke opgave?

De opgave is om inwoners, maatschappelijke organisaties en/of ondernemers meer onderdeel van de actie te maken in plaats van hen alleen te voorzien van antwoorden, voorstellen en besluiten. Dus dat zij meedenken, uitdenken, meedoen, mede vormgeven en uitvoeren. Het doel is om het besturen van de gemeente meer samen met hen te doen. Samen versterken we de samenleving.

De opgave is ook dat burgerparticipatie een onderdeel is van meer (stadia van) beleidsprocessen. Behalve bij beleidsvorming, zal er ook burgerparticipatie plaatsvinden bij beleidsuitvoering en beleidsevaluatie.

Samenwerking van gemeente met inwoners, ondernemers, organisaties en partners wordt steeds gangbaarder.

Dit alles versterkt het democratisch samenleven:

- Zelf in actie komen voor iets dat van groter belang is dan het eigen belang;
- De bevestiging dat er vele anderen nodig zijn om iets voor elkaar te krijgen;
- Er zijn altijd verschillende perspectieven op een zaak die er ook mogen zijn;
- We hebben rekening met elkaar te houden, ook wanneer het om minderheidsstandpunten gaat.

Wartoe is reeds besloten?

- Visie Burgerparticipatie Samen Besturen van 2023

- Uitvoeringsprogramma Visie Burgerparticipatie van juli 2024
- Verordening Burgerparticipatie Lansingerland 2026

Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?

De meeste kosten voor burgerparticipatie zijn onderdeel van de begroting van afzonderlijk beleid. Voor advies bij de organisatie van burgerparticipatie is structureel 0,9 fte vrijgemaakt. Maar tijd, en daarmee geld, voor het organiseren van burgerparticipatie staat onder druk. Binnen de begroting 2026-2029 past het waardig maar sober naleven van de verordening Burgerparticipatie Lansingerland 2026. Waardig maar sober betekent onder andere dat er tijdens een beleidsproces minder contactmomenten zijn, maar wel op cruciale momenten.

Een keuze is om vast te blijven houden aan huidig beleid van de verordening en te investeren in de ontwikkeling van burgerparticipatie. Met kleine investeringen kan er bij enkele beleidsprocessen op onderdelen sprake zijn van co-creatie of zelfs samen beslissen. Met grotere investeringen kan dit bij meer beleidsprocessen en kan er bovendien worden geëxperimenteerd met nieuwe participatievormen.

Welke dilemma's liggen voor?

Omdat de tijd, en daarmee geld, voor het organiseren van burgerparticipatie onder druk staat, staat ook het blijven leren op het vlak van burgerparticipatie onder druk. Dit terwijl maatschappelijke ontwikkelingen het nodig maken om te blijven leren.

Bij de vaststelling van de begroting 2026-2029 zijn voor 2026 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor begeleiding bij het verder leren en ontwikkelen.

De verordening burgerparticipatie heeft impact op de capaciteit van de organisatie, voortgang van projecten en op financiële middelen. Burgerparticipatie brengt ook andere perspectieven en voorkeuren met zich mee. Dit betekent dat er ook onpopulaire of niet volledig gedragen besluiten/keuzes genomen moeten worden.

Wat is de relatie met andere opgaven?

Omgevingsprogramma's (Omgevingsvisie 2.0)
Beleids- en uitvoeringsplannen (Samenlevingsvisie)
Organisatievisie

10.4 I-visie

I-Visie
De I-visie beschrijft de informatiekundige opgaven voor Lansingerland. Deze zijn gericht op het versterken van de inzet voor de maatschappelijke opgaven van Lansingerland, het eenvoudiger, sneller en transparanter maken van dienstverlening aan inwoners en ondernemers en het verhogen van de productiviteit en efficiëntie van de gemeentelijke organisatie. Daarbij zetten we in op een veilig, gebruiksvriendelijk ICT-landschap. Onze I-visie: “We werken samen met inwoners, ondernemers en partners aan een veerkrachtige samenleving. Door informatie en innovatie centraal te stellen in beleid, uitvoering en dienstverlening, blijven we wendbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig en creëren we maximale waarde voor de samenleving én onze organisatie.”
Wat is de maatschappelijke opgave?
De wereld om ons heen verandert razendsnel onder invloed van informatietechnologie. Inwoners verwachten een gemeente die betrokken en goed geïnformeerd is, toegankelijk werkt en betrouwbare digitale dienstverlening biedt. Tegelijkertijd staan we voor grote maatschappelijke opgaven zoals vergrijzing, woningbouw en de energietransitie. Ook de toename van (i-)wetgeving, tegengaan van cybercriminaliteit en de krapte op de arbeidsmarkt dwingen ons om fundamenteel anders te werken. Slimmer, veiliger en meer datagedreven en informatiegestuurd. Informatiegestuurd werken betekent dat we beslissingen baseren op actuele en betrouwbare gegevens. Datagedreven werken helpt ons patronen en trends te herkennen, vooruit te kijken en te anticiperen. Technologie, in de vorm van systemen, digitale hulpmiddelen en moderne werkplekken maakt ons werk makkelijker, laat processen soepeler verlopen en helpt ons beter aan te sluiten bij de behoeften van inwoners. Bovendien helpt het ons om concreet onze bedrijfsprocessen efficiënter, effectiever en mensgerichter in te richten.
Waar toe is reeds besloten?
De I-visie is vastgesteld door de directie in Q1 van 2026.
Welke keuzes liggen bestuurlijk voor om grootste impact te bereiken?
We zetten in Lansingerland in op inclusieve dienstverlening en het toekomstbestendig maken van de gemeente. Dit vraagt om een fundamenteel andere manier van organiseren. ‘I in het hart’ betekent dat informatie, IT, informatiebeveiliging, privacy en innovatie niet langer ondersteunend zijn, maar een strategische kern vormen binnen de organisatie. Dit vraagt om anders organiseren, anders doen en anders denken. Te maken keuzes gaan in op de modernisering en uitbreiding van de informatievoorziening en ICT, in balans met de beheersing en vernieuwing van de bestaande informatievoorziening. Modernisering betreft de digitale werkplek, de informatieveiligheid en het applicatielandschap. Uitbreiding betreft onderwerpen als

datagedreven en informatiegestuurd werken, inzet van innovatieve technologie voor procesautomatisering en versterken van informatiebeveiliging.

Welke dilemma's liggen voor?

Slimmer organiseren biedt niet alleen kansen om efficiënter te werken, maar creëert juist ook ruimte voor meer menselijk contact. Door digitalisering, datagedreven en informatiegestuurd werken strategisch in te zetten, ontstaan gestroomlijnde processen en een sterkere verbinding met inwoners, ondernemers en partners. Tegelijkertijd vraagt de financiële druk om creatieve oplossingen: op deze manier kan de gemeente Lansingerland binnen de grenzen van schaarse middelen kansen benutten, slimme investeringen doen en scenario's verkennen om stabiliteit en innovatie te combineren.

Een solide digitale basis is essentieel.

Onze IT-infrastructuur en werkprocessen moeten worden gemoderniseerd om klaar te zijn voor de toekomst. Een betrouwbare, toegankelijke en actuele informatievoorziening stroomlijnt processen en geeft inwoners, ondernemers en partners een gelijke informatiepositie. Innovaties zoals kunstmatige intelligentie, sensoren en datagedreven werken bieden mogelijkheden om dienstverlening te personaliseren, besluitvorming te versterken en maatschappelijke doelen effectiever te ondersteunen. Tegelijkertijd vraagt de veranderende rol van medewerkers om digitale vaardigheden, procesmatig denken en een werkomgeving die innovatie stimuleert. Informatiebeveiliging en privacy blijven daarbij cruciaal om vertrouwen te behouden.

Wat is de relatie met andere opgaven?

De I-visie levert een onmisbare bijdrage en is randvoorwaardelijk aan de realisatie van maatschappelijke opgaven, ambities uit de omgevingsvisie en samenlevingsvisie en ontwikkeling van de organisatie.

11. Financiële opgave

Opgave Begroting 2027-2030

- De **financiële uitdagingen** voor gemeenten zijn groot. Dat is in gemeente Lansingerland zeker niet anders. Afgelopen jaren zijn er al maatregelen ingezet, maar is ervoor gekozen om alleen het begrotingsjaar te sluiten. Het **meerjarenbeeld** laat een **oplopend tekort** zien. Daarnaast raken de mogelijkheden om de begroting structureel te sluiten steeds verder uitgeput en spelen er een aantal **ontwikkelingen** die het nodig maken om (tijdelijk) extra geld te investeren. Denk aan een ontwikkeling als Bleizo-West met daarbij een verwachte groei van de gemeente richting de 90.000 inwoners in 2045. Dat heeft een grote impact op de begroting. Dit maakt dat het nodig is de komende jaren (nog) strategischer te kijken naar onze begroting en fundamentele keuzes te maken. Het begrotingssaldo van de meerjarenbegroting 2026-2030 na verwerking van de aangenomen amendementen is als volgt:

bedragen x € 1.000

Financieel uitgangspunt	2026	2027	2028	2029	2030
Structureel saldo Begroting 2026-2029	113	-3.705	-6.699	-7.516	-7.508
Mutaties amendementen A2025-033 en A2025-039	-113	-743	-287	-1.139	-1.144
Effecten algemene uitkering (Decembercirculaire 2025)	28	-113	345	365	783
Nieuwe structureel saldo	28	-4.561	-6.641	-8.290	-7.868

- De gemeente Lansingerland heeft de **afgelopen jaren diverse trajecten** doorlopen om te komen tot een structureel sluitende begroting. Zo zijn er diverse benchmarks uitgevoerd (o.a. door Cebeon/Rijnconsult (I24.11885)), zijn er door de organisatie diverse ‘gereedschapskisten’ gevuld met begrotingsknoppen (bezuinigingsmaatregelen) en is er voor Begroting 2026 een intensief traject doorlopen samen met de raad en met participatie van inwoners en maatschappelijke organisaties om te bepalen ‘wat voor gemeente we willen zijn’ en welke keuzes er binnen dit kader gemaakt kunnen worden.
- Op die manier hebben we elke keer het desbetreffende begrotingsjaar kunnen sluiten voor de korte termijn. Het meerjarenbeeld laat echter nog een aanzienlijk tekort zien dat ook nog eens oploopt.
- Daarnaast leggen bezuinigen en de intensieve voorbereiding hiervan ook een (groot) beslag op de capaciteit en het ‘werkplezier’. De focus op de korte termijn (alleen het begrotingsjaar sluiten) betekent dat er ook elk jaar opnieuw een bezuinigingstraject doorlopen moet worden, waarin we ook opnieuw moeten inventariseren welke maatregelen er genomen kunnen worden. Een begrotingstraject is daarmee kostbaar en heeft een grote impact op de organisatie.
- Voor **duurzame, stabiele financiën** en **rust in de organisatie** zou het wenselijk zijn om te komen tot een **structureel sluitend meerjarenbeleid**. Dit wordt ook genoodzaakt door de **uitputting van de Algemene Reserve**. Deze zal op een zeker moment onvoldoende zijn om begrotingstekorten mee te dekken.
- Een structureel sluitend meerjarenbeeld is echter **niet zomaar te realiseren**. De meerjarentekorten zijn aanzienlijk, zelfs nog los van een aantal opgaven en ontwikkelingen die daarin nog niet zijn meegenomen. Er zijn **al veel (pijnlijke) beleidsinhoudelijke en technische maatregelen ingezet**. De inzet van de

Algemene Reserve is alleen een tijdelijke oplossing. De verhoging van het OZB-tarief levert potentieel wel nog aanzienlijke begrotingsruimte op. Al met al zullen er fundamentele keuzes gemaakt moeten worden.

- Daarom doorlopen we ambtelijk een proces met als doel om te komen tot een aantal scenario's die de raad mee kan nemen in haar afwegingen.

Financiën

De opgaven op financiën zijn divers en verschillend van aard. Deze gaan onder andere over realistisch ramen, keuzes voor begrotingsevenwicht, beheersingsvraagstukken en inhoudelijke uitgangspunten. Om deze reden is dit format anders opgebouwd dan de opgaven hiervoor. Elk onderdeel wordt apart besproken.

Wettelijke eis: Begroting structureel in evenwicht

- Op basis van het BBV is het uitgangspunt voor gemeenten een **structureel sluitende begroting**. Dit betekent dat de gemeentelijke baten en lasten in balans zijn en dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. **De meerjarenbegroting moet dus structureel in evenwicht zijn.** De Provincie adviseert in haar rol van toezichthouder gemeenten ook meerjarig structureel sluitende begrotingscijfers te hanteren. Mocht dit **niet haalbaar** zijn, dan moet de gemeente ervoor zorgen dat bij iedere begroting het **begrotingsjaar structureel sluitend is of** aannemelijk maken dat dit in het **laatste jaar van de meerjarenbegroting** wordt bereikt. Hier toetst de Provincie ook op. Begrotingstekorten in een zeker jaar dienen opgevangen te worden binnen het surplus van de Algemene Reserve.
- **Dit uitgangspunt betekent dus dat iedere 'nieuwe structurele' last structureel gedekt moet zijn, ofwel door lagere andere structurele lasten of door hogere structurele inkomsten.**
- Daarnaast moet de begroting ook in **reëel evenwicht** zijn. Daarmee wordt bedoeld dat de baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.
- In Lansingerland hebben we in de afgelopen jaren het uitgangspunt gehanteerd dat in ieder geval **het begrotingsjaar structureel in evenwicht** is. Dat wil zeggen dat alle structurele lasten gedekt worden door structurele baten (in principe zonder een beroep te doen op de Algemene Reserve (*)) en dat eventuele tekorten in latere jaren van de meerjarenraming op begrotingsbasis incidenteel worden gedekt uit de Algemene Reserve.
- Dit is **risicovol**, omdat het niet altijd mogelijk is om structureel begrotingsevenwicht op korte termijn te bewerkstelligen en het legt beslag op de Algemene Reserve. Ook werkt het korte termijn 'denken' in de hand, zoals op het gebied van bezuinigingen. Risico is dat er dan op korte termijn geld wordt bespaard, terwijl op langere termijn de nadelen juist (nog) groter worden.
- **Dit uitgangspunt past vooralsnog bij repressief toezicht;** de gemeente voldoet namelijk aan de minimale eisen van de Gemeentewet. De toezichthouder stelt echter wel dat zij zich zorgen maakt over de meerjarenraming. Als niet aan de toezichtcriteria wordt voldaan, volgt preventief toezicht.

() Het Rijk heeft in de huidige tijd van financiële uitdagingen de kaders voor de inzet van de Algemene Reserve verruimd. Dit is echter slechts een tijdelijke oplossing, omdat de Algemene Reserve niet oneindig is.*

Omgaan met financiële 'onzekerheid' - Volatiele ramingen

- De ontwikkelingen in de maatschappij worden **steeds complexer en onvoorspelbaarder**. Dat geldt niet alleen voor maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen jaren, zoals de coronapandemie, de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis, maar zeker **ook voor de financiën** van een groeiende gemeente zoals Lansingerland. De maatschappelijke opgaven waar wij voor staan en de ambities die wij hebben, vragen om degelijk financieel beleid waarbij ontwikkelingen zo snel mogelijk financieel vertaald worden en een plek krijgen in de begroting. Tegelijkertijd met voldoende tijd om deze vertaling zo goed mogelijk te maken en te duiden welke onzekerheden er (nog) zijn. Hierbij geldt ook actieve informatieplicht als uitgangspunt.
- Vanwege de verkoop van de Eneco-aandelen en de jaarrekeningoverschotten in het verleden hebben wij op dit moment nog een **aanzienlijk Algemene Reserve en Enecoreserve**. De Enecoreserve is een bestemmingsreserve. Dekking vanuit deze reserve moet voldoen aan het daarvoor opgestelde toetsingskader.
- **Meerjarig is het financiële beeld echter niet positief**. De structurele lasten stijgen naar verwachting harder dan de structurele inkomsten met **oplopende begrotingstekorten** tot gevolg. Mede door de kortingen die het Rijk heeft doorgevoerd in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds (het zogenoemde 'Ravijn'), de achterblijvende inflatiecorrectie en de taken die overgedragen worden aan gemeenten zonder voldoende middelen zijn de financiële uitdagingen voor gemeenten groot. Daar komt nog bij dat Lansingerland na de herijking van het Gemeentefonds een nadeelgemeente is en dit nadeel nog niet volledig is verwerkt in de Algemene Uitkering. Onduidelijk is of en wanneer het volledige nadeel gerealiseerd wordt. Ook met betrekking tot andere rijksmiddelen is veel onzekerheid door de **onvoorspelbaarheid van het Rijk**.
- De begroting is gebaseerd op een zo realistisch mogelijke inschatting van de baten en lasten op dat moment. Dan is het des te belangrijker om bij ramingen aan te geven welke cijfers tamelijk hard (uitgekristalliseerd) zijn; dus met een grote mate van zekerheid en bij welke cijfers het verstandig is om slagen om de arm te houden, inclusief een (globale) duiding hiervan. **Hoe verder in de meerjarenramingen, hoe meer de cijfers met onzekerheid zijn omgeven**. Echter, waar het structurele overschot van de jaarrekeningen in eerdere jaren nog fors was, was dit in de afgelopen jaren slechts beperkt.
- De risico's brengen we in de begroting tot uitdrukking in de Paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvermogen, waarin de potentiële effecten worden getoond van incidentele en structurele 'tegenvallers'. Deze moeten gedekt worden binnen de weerstandscapaciteit die gevormd wordt door nog onbestemde reserves. Deze **reserves slinken** doordat deze ingezet worden voor maatschappelijke opgaves en het dekken van structurele tekorten. Deze oplossing is niet alleen een **tijdelijke oplossing**, maar **beperkt** daarmee ook onze **financiële weerbaarheid**, omdat de mogelijkheid om risico's op te vangen afneemt.

Begrotingsinfrastructuur: normenkader en P&C-cyclus

- Qua **normenkader** gaat het allereerst om de **landelijke financiële regelgeving**, zoals bijvoorbeeld de Gemeentewet en het BBV. Al vele jaren wordt er jurisprudentie opgebouwd over de interpretatie van voorschriften in het BBV. In 2018 heeft de Commissie BBV in een notitie aangescherpt wat als structurele of incidentele baten en lasten moet worden verstaan. Daarmee is de **financiële 'speelruimte' voor gemeenten ingeperkt**. Tegelijkertijd zijn de mogelijkheden tot de inzet van het surplus van de Algemene Reserve recentelijk uitgebreid.
- Daarnaast hebben we **lokale regels**, vastgelegd in verordeningen en nota's. Afgelopen twee jaar zijn onder meer de Financiële Verordening (T25.07063) incl. Nota P&C, Treasurystatuut en Nota Garantstellingen), de Nota Verbonden Partijen (T24.03345), Nota Reserves en Voorzieningen (T24.06894), Nota Activabeleid (T24.04729) en de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen (T24.07315) geactualiseerd. Daarmee heeft de **gemeenteraad kaders voor deze onderwerpen vastgesteld**.
- Qua **Planning&Control (P&C) cyclus** geldt dat elke gemeente verplicht is om de raad een begroting en jaarstukken voor te leggen; bij de keuze voor andere P&C-producten - en de daarbij gehanteerde frequentie - zijn gemeenten vrij.
- In Lansingerland heeft het bestuur een afweging gemaakt tussen hetgeen de raad nodig heeft voor het ordentelijk kunnen uitoefenen van haar budgetrecht, het niveau van informatieverstrekking (de raad als kadersteller en controleur) en als tegenhanger de capaciteit die nodig is om deze cyclus uit te voeren. **De cyclus kent een kaderbrief, begroting, zomerrapportage (1^e bijstelling van het lopende jaar vóór het zomerreces), slotwijziging (2^e bijstelling aan het einde van het lopende jaar om grote verschillen met de jaarrekening te voorkomen) en de jaarstukken**.
- Een nieuwe raad stelt bij voorkeur bij de start van de **nieuwe raadsperiode het format en de programma-indeling van de begroting** vast. Vanuit een Raadsperspectief zou de behandeling van een begroting gaan over het maken van 'politieke' keuzes (alloceren van geld).

Beheersing van de begroting

- De P&C-producten, buiten de kaderbrief en begroting, zijn een weerspiegeling van de interne beheersing van de gemeentelijke financiën en de realisatie van doelstellingen die wij ons hebben gesteld. **De directie en teammanagers zijn (ambtelijk) verantwoordelijk voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen en het financieel beheer van de begroting** (eerstelijns controlfunctie). Zij worden daarbij ondersteund door de teams vanuit het domein bedrijfsvoering (met name Financiën en O&HRM, de tweedelijns control). Gezamenlijk bewaken zij de financiële kaders en zorgen voor (financieel) solide besluitvorming die voldoet aan de afgesproken financiële kaders. De Concernstaf ziet als 3^e lijn toe op de kwaliteit van dit proces/systeem, o.a. door alle collegevoorstellen en P&C-documenten te toetsen op kwaliteit en door twee keer per jaar in-control gesprekken en de verbijzonderde interne controle (VIC) te organiseren.
- Voor de eventuele bijstelling van de begroting, dus de zomerrapportage en de slotwijziging, hanteert de gemeente het uitgangspunt van **'afwijkingenrapportage'**. Dat betekent dat wij tussentijdse bijstellingen verwerken in de begroting en de afwijkingen toelichten die groter zijn dan €

200.000 per beleidsveld of bestuurlijk gevoelig liggen. Als er zich buiten deze rapportages een afwijking voordoet, significant of bestuurlijk relevant, hanteren we de lijn zoals in de financiële verordening is opgenomen. Zo kunnen college en gemeenteraad actief bijsturen als daar aanleiding toe is.

Norm weerstandsratio in relatie tot maatschappelijke investeringen

- Een indicatie voor de gemeentelijke financiële weerbaarheid is de **ratio weerstandsvermogen**. Gemeenten moeten voldoende reserves aanhouden als buffer om eventuele **onvoorziene risico's in de nabije toekomst** op te vangen. Het gaat dan om reserves die nog niet bestemd zijn. De gemeenteraad heeft een norm vastgesteld waarin de weerstandsratio moet vallen binnen de bandbreedte van 'ruim voldoende' (tussen de 1,4 en 2,0), waarbij de raad streeft naar een ratio van 1,7.
- De **Algemene Reserve** is de enige reserve die formeel **geen bestemmingsreserve** is en dus het weerstandvermogen vormt.
- Daarnaast heeft Lansingerland door de verkoop van de Eneco-aandelen ook nog de **Reserve Enecogelden**. Aan de hand van het **Toetsingskader investeringen met Enecogelden** (T21.06716) kunnen bewoners, raad en/of college voorstellen doen die passen binnen door de raad gestelde criteria. De omvang van de bestemmingsreserve Enecogelden is substantieel (ca. € 68 mln. per eind 2026). Dat biedt perspectief om maatschappelijk relevante investeringen mogelijk te maken. De reserve zou ingezet kunnen worden om incidentele of tijdelijke uitgaven te bekostigen of structurele kapitaallasten te dekken. De criteria hiervoor legde de raad vast in de Nota Reserves en Voorzieningen. Formeel gezien is dit een bestemmingsreserve. Vooralsnog hangt er echter geen concrete bestemming aan deze reserve. Dekking vanuit deze reserve is wel gebonden aan toetsing aan het daarvoor opgestelde toetsingskader. Momenteel loopt er een doelmatigheidsonderzoek naar de inzet en werkwijze van de Eneco reserve en het bijbehorende toetsingskader. De resultaten van dit onderzoek zijn uiterlijk 1 juni 2026 beschikbaar.
- Binnen de raad is daarom vastgesteld dat ook de **Reserve Enecogelden betrokken wordt in de berekening van het weerstandsvermogen**. Bij de Begroting 2026 is het weerstandsratio eind 2026 nog ruim voldoende of zelfs hoger, zowel inclusief de Enecogelden (resp. 3,7) als exclusief (resp. 1,9).

Bedragen x € 1.000

Stand per 31 december (na amendementen)	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve	67.104	60.964	52.329	41.816
Reserve Enecogelden	68.274	68.274	68.274	68.274
Totale weerstandscapaciteit	135.378	129.238	120.603	110.090
Benodigde weerstandscapaciteit	36.144	36.144	36.144	36.144
Ratio weerstandsvermogen (incl. Enecoreserve)	3,7	3,6	3,3	3,0
Ratio weerstandsvermogen (excl. Enecoreserve)	1,9	1,7	1,4	1,2

- Echter, de omvang van de Algemene Reserve daalt substantieel van ca. € 67 mln. per eind 2026 naar ca. € 42 mln. na verwerking van de begrote onttrekkingen voor het begrotingstekort in de meerjarencijfers van 2027 t/m

2029. Als de volle omvang van de reserve Enecogelden dus bestemd blijft voor maatschappelijke investeringen en dus niet meegenomen wordt in het weerstandvermogen, dan daalt het weerstandratio tot onder de gewenste bandbreedte in 2029. Sterker nog, de grens van ‘onvoldoende’ weerstandsvermogen bij een ratio onder de 1,0 komt in zicht. Daarbij daalt ook de solvabiliteit en de financiële wendbaarheid. Dit brengt substantiële risico’s met zich mee.

- Onze reserves zijn ‘boekhoudkundige’ reserves. Ze zijn aanwendbaar voor dekking, maar staan niet op onze bankrekening. Als we nieuwe uitgaven dekken door inzet van reserves moeten we dus geld lenen. Dit brengt nieuwe (extra) structurele rentelasten met zich mee. Deze structurele rentelasten moeten dan van structurele dekking worden voorzien.

Begrotingsuitgangspunten

- Bij een toenemende complexe context is een **prudent begrotingsbeleid** behulpzaam om de gemeentelijke financiën te kunnen blijven beheersen. **Evenwichtige begrotingsuitgangspunten en een consistente gedragslijn** zijn daarbij noodzakelijk om op koers te blijven.
- Gemeenten begroten vanuit maatschappelijke opgaven, zij kiezen voor een zo **doelmatig mogelijke inzet van gemeenschapsgeld**. ‘Opgave zoekt middelen’, dus niet ‘middelen zoeken opgave’. Onder andere rekenkamers doen hier onderzoek naar.
- De **normen voor het weerstandsvermogen** liggen vast in de Nota Reserves en Voorzieningen en de Nota Weerstandsvermogen.
- De **kaders voor de inzet van reserves** voor het dekken van kapitaallasten liggen vast in de Nota reserves en voorzieningen (inclusief een toets op het niet toenemen van schulden). In het toetsingskader investeringen uit Enecogelden is als randvoorwaardelijk criterium opgenomen dat de **schuldquote** niet in categorie C ‘meest risicovol’ (>130%) mag komen. Een schuldquote tussen 90% en 130% wordt gezien als ‘neutraal’, onder de 90% als ‘minst risicovol’.
- We schetsen hieronder de uitgangspunten zoals gehanteerd in de Begroting 2026 (T25.03307). Deze variëren in ‘hardheid’. Sommige uitgangspunten schrijft het BBV of de Provincie voor of zijn sterke adviezen. Andere punten zijn het gevolg van onze eigen spelregels. Bij andere uitgangspunten is er meer beleidskeuzeruimte. Belangrijk is wel om een consistente gedragslijn toe te passen.

1. Een structureel sluitende begroting voor 2026

- Wettelijk vereist: een structureel sluitende meerjarenbegroting of op zijn minst het begrotingsjaar (in jaar t), waarbij eventuele tekorten in meerjarencijfers (jaren t+1 t/m t+3) zoveel mogelijk worden gedekt met structurele baten; resterende tekorten in een jaar worden incidenteel gedekt uit de algemene reserve
- 2. **Inwoneraantallen uit bevolkingsprognose hanteren** (conform eis Provincie op volumegroei toe te passen; zowel voor baten als lasten)
- 3. **Toepassen Loon- en prijsontwikkeling (inflatie)** (conform eis Provincie)
- 4. **Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen en heffingen (toepassen indexatie)**
- 5. **Rente (3% hanteren)**

6. Capaciteit volgt beleid, groei en (wettelijke) taak
7. Vasthouden aan het huidige format van de begroting
8. De ratio weerstandsvermogen blijft op of boven de 1,4
9. Post onvoorzien hanteren die niet meer gerelateerd is aan het inwoneraantal
10. Overheaddoorbelasting aan investeringen in het Meerjaren Investeringsplan (MIP)
11. Gemeentefondsraming op basis van vaste prijzen en prijspeil 2026
12. Verhogen inkomsten
13. Vasthouden aan WOZ-waardecorrectie
14. OZB-verhoging als sluitstuk, eerst inzetten andere middelen
15. Het gebruiken van het beschikbare surplus van de algemene reserve voor overbrugging in 2026

Meerjaren Investeringsprogramma (MIP)

- Jaarlijks stellen we ook een Meerjaren Investeringsprogramma (MIP) op. Het MIP geeft een integraal overzicht van de voorgenomen gemeentelijke investeringen voor de komende jaren.
- Het MIP vormt de basis voor het plannen, prioriteren en faseren van investeringen in o.a. maatschappelijk vastgoed, infrastructuur en de openbare ruimte.
- Investeringen worden beoordeeld op (technische) noodzakelijkheid (wettelijk, vervanging/onderhoud), beleidsmatige urgentie en financiële haalbaarheid.
- Als er een investering gedaan moet worden, stelt de raad een krediet beschikbaar; een budget waarbinnen de investering gerealiseerd moet worden.
- Na afronding wordt de investering geactiveerd op de balans en over de afschrijvingstermijn afgeschreven. De kapitaallasten (afschrijvingslasten en rentelasten) belanden vervolgens in de exploitatie (het 'begrotingssaldo').
- Het MIP wordt financieel vertaald in de begroting en heeft daarmee directe gevolgen voor de financiering en financieringslasten, kapitaallasten en structurele begrotingsruimte.
- Onder voorwaarden kunnen de structurele kapitaallasten van investeringen gedekt worden uit een reserve, een zogenaamde kapitaallastendekkingsreserve. Daarmee kunnen incidentele middelen ingezet worden ter dekking van structurele lasten. Op de korte termijn levert dit structurele begrotingsruimte op. Op de langere termijn zitten hier wel risico's aan. Als een investering namelijk vervangen moet worden, dan is er geen begrotingsruimte 'gereserveerd' voor nieuwe kapitaallasten.
- De omvang van het MIP is de afgelopen jaren substantieel groter dan wat er gerealiseerd kan worden. Dit is mede ontstaan door beperkte ambtelijke capaciteit, planningsoptimisme (mede ingegeven door politieke ambities) en bijstellingen van plannen.
- De huidige financiële uitdagingen beperken daarnaast de ruimte voor nieuwe investeringen verder. Keuzes zijn daarom ook op het gebied van investeringen onafwendbaar.
- Een realistisch MIP vraagt om een scherpe prioritering. Dit vraagt om politieke afwegingen tussen ambities, tempo van uitvoering, beschikbare capaciteit en betaalbaarheid op de lange termijn.

Gemeentefonds

- Het **gemeentefonds** is de **belangrijkste algemene inkomstenbron** van gemeenten. Vanuit dit fonds ontvangen gemeenten jaarlijks geld van het Rijk om hun taken uit te voeren. Het gaat grotendeels om vrij besteedbare middelen via de **Algemene Uitkering**: de gemeenteraad bepaalt zelf waaraan dat geld wordt uitgegeven ('vrij besteedbaar').
- De middelen worden verdeeld op basis van een **verdeelmiddel** dat uitgaat van objectieve kenmerken van gemeenten. De **maatstaven** omvatten bijvoorbeeld het aantal inwoners (met leeftijdsopbouw), de oppervlakte en de bodemgesteldheid, sociaal-economische kenmerken en de centrumfuncties.
- Daarmee wordt er beoogd om **gemeenten in een vergelijkbare financiële uitgangspositie te brengen**. Gemeenten worden in staat gesteld om een **gemiddeld voorzieningenniveau** te realiseren, uitgaande van een **efficiënte uitvoering** en een **gemiddelde lokale lastenlastendruk en kostendekkende heffingen**.
- Als een gemeente een hoger voorzieningenniveau wil regelen, zal het daar zelf de financiering voor moeten regelen, middels bijvoorbeeld de OZB, verblijfsbelasting of betaald parkeren.
- Per 2023 is het gemeentefonds herijkt. Deze **herijking heeft voor Lansingerland een nadelig effect**. Door een overgangsregeling is dit nadeel tot 2026 beperkt. Op dit moment is nog niet bekend met welke fasering het restant wordt geïmplementeerd. Dit betreft een risico van ca. € 2,9 mln. per jaar.
- In het gemeentefonds wordt rekening gehouden met een eigen bijdrage in de kosten die gemeenten moeten maken voor de uitvoering van hun takenpakket. Deze eigen bijdrage is gebaseerd op de gemeentelijke capaciteit om eigen inkomsten te genereren uit onroerendezaakbelasting (OZB) en overige eigen middelen. Naarmate de WOZ-waarde hoger is, is de **eigen inkomstencapaciteit** groter en wordt dus een grotere **eigen bijdrage** verondersteld. Dit betekent dat de gemeente minder middelen via het gemeentefonds krijgt (als ware een korting). Deze **korting is onafhankelijk van het daadwerkelijke OZB-tarief**.
- Het profiel van Lansingerland resulteert in een relatief **zeer lage uitkering uit het gemeentefonds**. Dit is het gevolg van de combinatie van een lage score op kostenbepalende maatstaven (bijv. het aantal huishoudens met een laag inkomen) en een hoge belastingcapaciteit door hoge WOZ-waardes. Per saldo ontvangt Lansingerland in 2025 ca. € 1.600 per inwoner, waar het landelijk gemiddelde ca. € 2.600 is. Daarmee ontvangt Lansingerland de op vier na laagste uitkering per inwoner van alle 342 gemeentes (Bron: Findo; voorlopige cijfers 2025).
- Daarnaast staan gemeentefinanciën onder druk door lagere inkomsten uit het Gemeentefonds. Hier spelen drie zaken een grote rol (www.vng.nl/artikelen/gemeenten-vallen-in-financieel-ravijn, 25-11-2025): een grote bezuiniging in het gemeentefonds (het 'Ravijn'), verkeerde ramingen o.a. voor indexatie en tekorten op jeugdzorg. Inmiddels heeft het Rijk wel een stap gezet op het gebied van jeugdzorg, maar daarmee zijn de zorgen rond het Gemeentefonds niet weg.

OZB

- De **onroerendezaakbelasting (OZB)** is een belangrijke eigen inkomstenbron van de gemeente Lansingerland. De OZB wordt geheven op basis van de **WOZ-waarde van woningen en niet-woningen**. De gemeenteraad stelt jaarlijks de tarieven vast. De opbrengst is vrij besteedbaar en maakt onderdeel uit van de algemene middelen.
- De OZB-opbrengst wordt bepaald door: de vastgestelde **OZB-tarieven**, de **ontwikkeling van de WOZ-waarden**, de **groei** van het aantal objecten (o.a. nieuwbouw).
- Lansingerland kent relatief **hoge WOZ-waarden** van woningen in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zijn de OZB-tarieven voor woningen relatief laag door de toepassing van de **WOZ-waardecorrectie**, waardoor de OZB-last als percentage van de WOZ-waarde gematigd is. Het OZB-tarief voor woningen in Lansingerland ligt substantieel onder het landelijk gemiddelde.
- Bij een gemiddelde woningwaarde van ca. € 505.000 betaalt een huishouden in 2026 bij het OZB-tarief van 0,0764% een bedrag van € 386 per jaar. Het landelijk gemiddelde OZB-tarief voor woningen lag in 2025 op 0,0924%. Dit zou voor een woning van € 505.000 een OZB-aanslag betekenen van € 467, ruim € 80 meer.
- Dit betekent dat de gemeente beschikt over **onbenutte belastingcapaciteit**. De OZB vormt een substantiële structurele inkomstenbron binnen de gemeentebegroting en speelt een belangrijke rol bij het sluitend maken van de meerjarenbegroting. Binnen de OZB is ligt nog **potentiële begrotingsruimte**.
- De **korting op de Algemene Uitkering** is in Lansingerland aanzienlijk door de hoogte van de WOZ-waarden. De systematiek van het Gemeentefonds veronderstelt dat gemeente de belastingcapaciteit kunnen inzetten voor aanvullend voorzieningen en biedt daarmee ruimte voor beleidskeuzes. Het is aan de gemeente of het die belastingcapaciteit wil inzetten d.m.v. het OZB-tarief.
- Voor meer toelichting op de OZB, zie de raadsinformatiebrief U25.04204.

Netcongestie en aandeelhouderschap Stedin

— Netcongestie

- Nederland kampt momenteel met toenemende problematiek op het gebied van **netcongestie**. Netcongestie betekent dat het elektriciteitsnet op piekmomenten onvoldoende capaciteit heeft voor nieuwe of extra afname en teruglevering van elektriciteit. Dit is een **landelijk vraagstuk** dat samenhangt met de **energietransitie, elektrificatie en economische groei**.
- Lansingerland kent een relatief hoge elektriciteitsvraag door onder meer glastuinbouw, bedrijvigheid, woningbouw en verduurzaming van bestaande wijken. Ook neemt de lokale opwek van duurzame energie toe. In het verzorgingsgebied van **netbeheerder Stedin** is hierdoor sprake van (structurele) netcongestie. Dit leidt tot **wachttijden** voor nieuwe of zwaardere aansluitingen en beperkingen bij het terugleveren van elektriciteit.
- Stedin werkt aan **uitbreiding en verzwaring** van het elektriciteitsnet. Deze maatregelen kennen echter lange doorlooptijden, onder meer door complexe procedures en beperkte beschikbaarheid van personeel en materialen.

- Netcongestie vormt een **belangrijke randvoorwaarde voor de uitvoering van gemeentelijk beleid**. Beperkte netcapaciteit kan gevolgen hebben voor de planning en fasering van woningbouw (inclusief alle bijbehorende voorzieningen zoals scholen, gezondheidscentra en winkels), de vestiging en uitbreiding van bedrijven en het tempo van verduurzaming. Hiervoor is ook het **prioriteringskader van de ACM** van belang.
- De gemeente heeft geen directe zeggenschap over het elektriciteitsnet, maar wel een regisserende en faciliterende rol, bijvoorbeeld door tijdige afstemming met Stedin, het betrekken van netcapaciteit bij gebiedsontwikkeling en het stimuleren van netbewuste oplossingen.

— Aandeelhouderschap Stedin

- Lansingerland is **aandeelhouder van Stedin Holding N.V., samen met andere gemeenten, provincies en het Rijk**. Stedin is een publieke netbeheerder met wettelijke taken. Het aandeelhouderschap is gericht op het borgen van publieke belangen, zoals een betrouwbare en betaalbare energievoorziening.
- Via het aandeelhouderschap kan de gemeente aandacht vragen voor strategische thema's, waaronder investeringen in netcapaciteit. De invloed is beperkt tot het strategisch en financieel kader; operationele keuzes worden door Stedin gemaakt binnen landelijke wet- en regelgeving.
- Lansingerland is **lid van de aandeelhouderscommissie (AHC)** en vervult de rol van **vicevoorzitter**. Er is zowel **bestuurlijke vertegenwoordiging** als (beperkte) **ambtelijke vertegenwoordiging**.
- De investeringsopgave van Stedin is groot.
- Lansingerland heeft zowel **reguliere als cumulatief preferente aandelen**. Hier ontvangt ze ook **dividend**, een baat die opgenomen is in de begroting.
- De gemeente moet een gedegen afweging maken of en hoe zij haar rol m.b.t. Stedin wil invullen. Gekozen moet worden of de nieuwe raad en het college de rol van vicevoorzitter van de AHC en de aanvullende taken die daar, zowel ambtelijk en bestuurlijk, bijhoren wil handhaven.